

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)
“ ____ ” ____ 20 ____ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою Економіка підприємства та організація підприємницької діяльності»

на тему: **«Чинники та шляхи підвищення ефективності використання основних засобів в ПАТ «Одескабель»**

Виконавець
студентка ФЕУП
Доброва В. М.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник
канд. екон. наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Єгупов Ю. А.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2025

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретико -методологічні аспекти ефективного використання основних засобів підприємства	5
1.1. Економічна природа і функціональне призначення основних засобів підприємства	5
1.2. Показники ефективності використання основних засобів.....	16
1.3. Чинники та шляхи підвищення ефективності використання основних засобів.....	22
Розділ 2. Аналіз використання основних засобів в ПАТ «Одескабель».....	28
2.1. Загальна характеристика ПАТ «Одескабель» і аналіз результативності його виробничо-господарської діяльності.....	28
2.2. Склад і структура основних засобів ПАТ «Одескабель».....	39
2.3. Рух та стан основних засобів ПАТ «Одескабель».....	46
2.4. Аналіз результативності використання основних засобів ПАТ «Одескабель».....	53
Розділ 3. Обґрунтування напрямків та шляхів підвищення ефективності використання основних засобів ПАТ «Одескабель».....	62
3.1. Стратегічні напрямки і тактичні завдання щодо підвищення ефективності використання основних засобів в ПАТ «Одескабель».....	62
3.2. Економічне обґрунтування заходів з підвищення ефективності використання основних засобів.....	66
Висновки.....	75
Література.....	79

ВСТУП

Пріоритетним напрямом стратегії соціально-економічного розвитку України є активізація промислового виробництва та підвищення його ефективності. Одним із ключових завдань у цьому контексті виступає поліпшення використання основних виробничих засобів, особливо в галузях із високим рівнем фондоозброєності праці. До таких галузей належить і електротехнічна промисловість, у складі якої важливе місце посідає кабельне виробництво.

Для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної кабельної продукції необхідно здійснити модернізацію виробничих потужностей та оновлення матеріально-технічної бази підприємств. Таке оновлення потребує істотних інвестицій в основні засоби, основним джерелом яких у сучасних ринкових умовах залишаються власні фінансові ресурси підприємств. Рациональне використання основних засобів сприяє економному витрачання внутрішніх коштів і є одним із ключових чинників зростання рентабельності, що, у свою чергу, забезпечує фінансову базу для технічного переоснащення та соціального розвитку підприємств.

Дослідженню ефективності використання основних засобів у вітчизняній економічній літературі приділяється велика увага. Цій проблемі присвячені роботи українських науковців С. В. Козаченко, Й. П. Петровича, С. Ф. Покропивного, В. І. Осипова, В. Я. Швеця, С. Мочерного, В. П. Вихруща, І. В. Тирпака, В. О. Оваденко, А. Череп та інших вчених-економістів.

Однак слід зазначити, що незважаючи на велику кількість наукових праць з даної проблематики, слід констатувати існування цілої низки питань теоретичного та методичного характеру, що вимагають подальшого дослідження. Так, на сьогоднішній день відсутня єдність думок щодо економічної природи показника фондівіддачі, предметом наукової полеміки є визначення останнього в системі показників ефективності використання основних засобів підприємств. Назріла необхідність у вдосконаленні

інструментарію факторного аналізу та планування фондівдачі.

Сказане вище пояснює вибір теми даної кваліфікаційної роботи, головною метою якою є дослідження резервів підвищення ефективності використання основних засобів в ПАТ «Одескабель» і обґрунтування діючих шляхів та заходів щодо їх мобілізації.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є об'єктивні процеси і чинники відтворення та використання основних засобів на підприємствах кабельної промисловості.

Предметом роботи є склад, структура, рівень використання та напрями підвищення ефективності використання основних засобів в ПАТ «Одескабель».

У першому розділі кваліфікаційної роботи автором досліджено сучасні проблеми методології й методики аналізу резервів підвищення ефективності використання основних засобів на промислових підприємствах та викладено авторський підхід до їх вирішення.

Другий розділ кваліфікаційної роботи присвячений аналізу ефективності використання основних засобів в ПАТ «Одескабель». У даному розділі досліджені склад, структура, рух і стан основних засобів підприємства; проведений аналіз продуктивності та ефективності їх використання за період з 2019 р. по 2023 рік.

У третьому розділі сформульовані стратегічні напрямки і тактичні кроки щодо підвищення ефективності використання основних засобів на досліджуваному підприємстві. В окремому розділі представлені техніко-економічні розрахунки з обґрунтування ефективності практичної реалізації розроблених автором заходів.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, основної частини, висновків і списку використаних джерел. Основна частина включає 3 розділи і 9 підрозділів. Робота містить 21 таблицю і 14 рисунків. Загальний обсяг роботи складає 83 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна природа і функціональне призначення основних засобів підприємства

У сучасних умовах господарювання ефективно використання основних засобів є одним із ключових чинників забезпечення стабільного розвитку підприємств, підвищення конкурентоспроможності та прибутковості їхньої діяльності. Основні засоби становлять матеріальну основу виробничого процесу, а тому раціональне управління ними безпосередньо впливає на результати функціонування будь-якого суб'єкту господарювання.

Основний капітал підприємства охоплює усі елементи довгострокових матеріальних активів, які використовуються в господарській діяльності та зберігають свою фізичну форму протягом тривалого часу. До них відносяться основні фонди, нематеріальні ресурси, нематеріальні активи, витрати в незавершене виробництво та ін. Основні фонди підприємства знаходяться як у виробничій, так і у невиробничій сферах.

Терміни «основні фонди», «основні засоби» та «основний капітал» трактуються по-різному, що зумовлено багатогранністю цієї економічної категорії та різними підходами до їх розуміння й аналізу. Змістовний аналіз існуючих підходів щодо визначення понять «основні засоби» та «основні фонди» наданий в роботі Т. Орошан і К. Кухти [24]. Автори відмічають, що, незважаючи на відмінності в термінології, яка застосовується в економічній літературі по відношенню до зазначених активів, в кожній роботі зазначається, що «вони використовуються протягом тривалого періоду і втрачають свою вартість частинами» [24].

На думку В. Старовойта [33], терміни «основні фонди» та «основні засоби» мають однакове функціональне призначення: перший використовується переважно в податковому обліку, тоді як другий – у

бухгалтерському.

Пропонуємо розглянути поняття «основні засоби» різними авторами у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. – Контент-аналіз поняття «основні засоби»

Автор / Документ	Визначення
Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»	«...матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)» [26].
Покропивний С.Ф.	«...засоби праці, які мають вартість; функціонують у виробництві тривалий час у своїй незмінній споживчій формі; їх вартість переноситься конкретною працею на вартість продукції, що виробляється (на платні послуги), частинами за ступенем зношення» [9].
Афанасьєва М. В	«...це засоби праці, які функціонують у виробничому процесі довгий термін (більше одного календарного року), при цьому не змінюють свої матеріально-уречевленої форми, а свою вартість поступово переносять на продукцію, що виробляється за їх допомогою» [10].
Неміш Ю.В.	«...вартісно виражені ресурси, які утримуються суб'єктом господарювання з метою використання в процесі виробництва, постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року чи визначається межами операційного циклу понад один рік, вартість яких зменшується в процесі використання» [21].

«Основні фонди» та «основний капітал» підприємства тісно пов'язані між собою, але ці поняття не є тотожними. Їх зв'язок полягає в наступному:

Основні фонди – це матеріально-речові активи (будівлі, споруди, машини, обладнання, транспорт), які використовуються у виробництві більше одного року і поступово переносять свою вартість на готову продукцію через амортизацію.

Основний капітал – це вартісне вираження основних фондів, які використовуються у підприємницькій діяльності з метою отримання прибутку та відображення інвестиції в основні фонди (у грошовій формі).

При цьому, а) основний капітал інвестується у створення та придбання основних фондів. Наприклад, підприємство вкладає кошти (основний капітал) у купівлю верстата (основний фонд); б) основні фонди є матеріальною основою реалізації основного капіталу. Основний капітал «працює» через основні фонди – забезпечуючи виробничий процес; в) амортизація основних фондів впливає на структуру та відновлення основного капіталу. Частина основного капіталу повертається у вигляді амортизаційних відрахувань, які потім спрямовуються на оновлення основних фондів [19].

Таким чином, основні фонди – це форма існування основного капіталу. Основний капітал — це економічна категорія, а основні фонди – її матеріальна основа.

Відповідно до положення (стандарту) 7 «Основні засоби» основні засоби поділяються на 9 груп (див. рис. 1.1).

Для ефективного обліку та планування основних фондів на підприємствах їх класифікують за призначенням, розмірами та іншими характеристиками, тому для спрощення управлінських процесів їх поділяють на групи. Основними ознаками такої класифікації є: характер використання, приналежність, призначення, термін служби та відношення до виробництва продукції.

Класифікація основних фондів за **характером використання** передбачає поділ їх на такі групи:

1. Діючі (експлуатовані) основні фонди – це основні засоби, які безпосередньо використовуються у виробничому процесі або в обслуговуванні виробництва (верстати, транспортні засоби, комп’ютери, будівлі, що використовуються у виробничій діяльності).

2. Недіючі (невикористовувані тимчасово) основні фонди – це фонди, які знаходяться в резерві, на реконструкції, ремонті або консервації, тобто тимчасово не використовуються, але можуть бути введені в експлуатацію (обладнання, яке потребує ремонту або очікує модернізації).

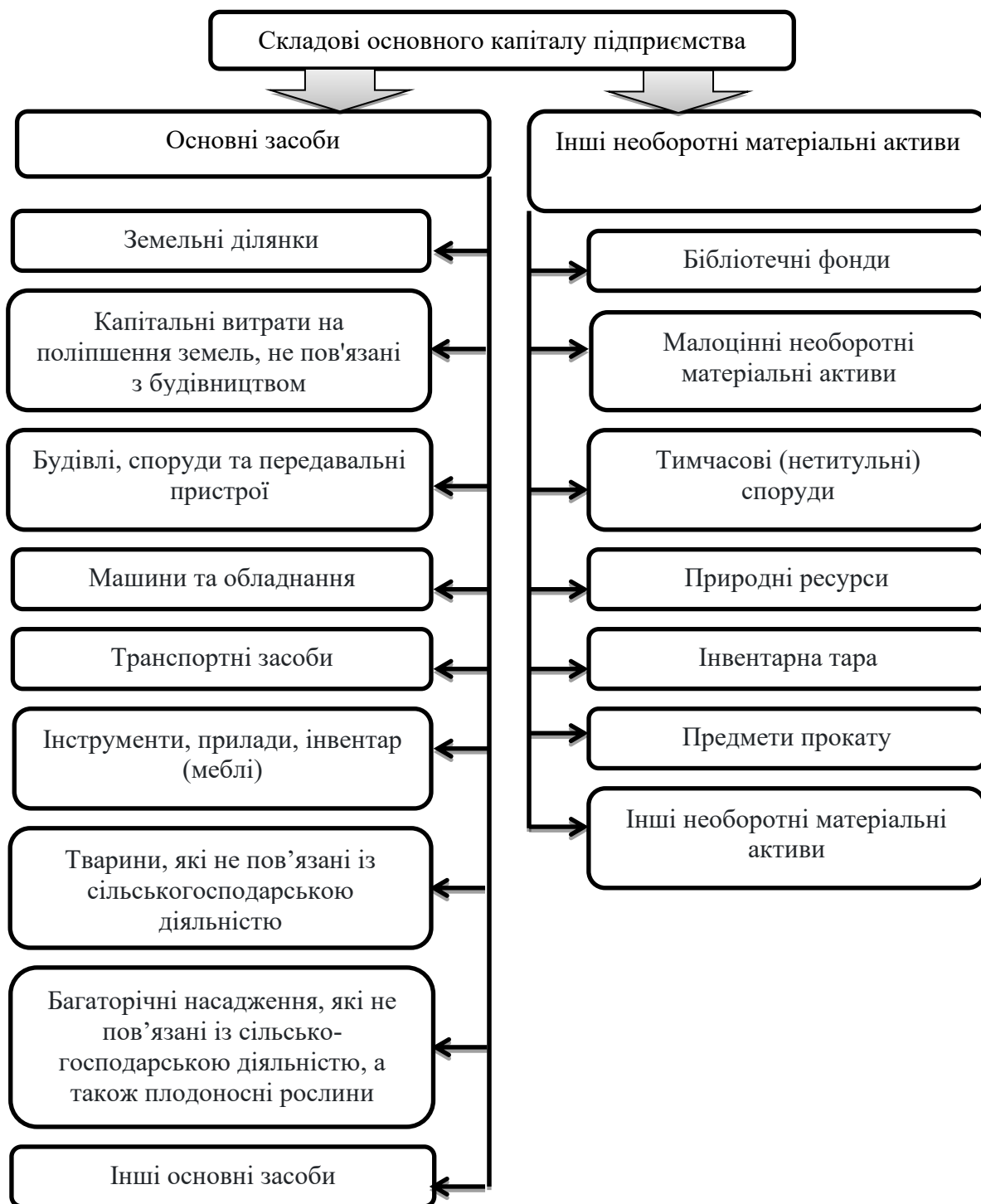

Рис. 1.1. – Видова класифікація основних фондів

Складено за даними [14;22;26;32;35].

3. Непридатні до використання – це основні фонди, що фізично або морально зношені та не можуть бути використані в господарській діяльності. Вони підлягають списанню або утилізації (старе обладнання, що не підлягає ремонту).

4. **Здані в оренду основні фонди** – це частина майна підприємства, яка тимчасово передається іншому суб'єкту господарювання (орендарю) за плату згідно з укладеним договором оренди. У період оренди право власності на ці фонди залишається за підприємством-орендодавцем, але право користування переходить до орендаря. До цієї групи можуть входити будівлі, споруди, машини, обладнання, транспортні засоби тощо. Таке використання основних фондів дозволяє підприємству отримувати додатковий дохід, зменшити витрати на утримання невикористовуваного майна та ефективніше використовувати наявні ресурси. Водночас орендар отримує змогу використовувати потрібні засоби без необхідності капіталовкладень у їх придбання [15].

Такий поділ є важливим для управління активами підприємства, планування інвестицій, оцінки ефективності використання основних фондів і розрахунку амортизації.

За **принципом приналежності** основні фонди поділяються на дві основні групи:

1. Власні основні фонди – це основні засоби, які перебувають у повній власності підприємства, обліковуються на його балансі, і використовуються для здійснення його господарської діяльності (виробниче обладнання, придбане за кошти підприємства; будівлі, споруди, транспортні засоби, що належать підприємству).

2. Орендовані основні фонди – це засоби, що перебувають у тимчасовому користуванні підприємства на основі договору оренди (лізингу) та власником яких є інша юридична чи фізична особа, а саме:

- **фінансову оренду (лізинг)** – орендар користується майном тривалий час із правом викупу;
- **оперативну оренду** – короткострокове використання без переходу права власності.

Класифікація складових частин (груп) основних виробничих фондів **за призначенням:**

- будинки: до цієї групи належать будівлі, які безпосередньо використовуються у виробничій діяльності підприємства – цехи, склади, адміністративні приміщення тощо. Вони створюють матеріальну базу для розміщення обладнання, персоналу та забезпечення технологічних процесів;
- спорудження: це об'єкти, які забезпечують функціонування підприємства, але не мають функцій приміщення. Сюди належать водопровідні та каналізаційні мережі, лінії електропередач, дороги, огорожі, мости, башти, димові труби тощо;
- передатні устрої: до цієї групи входять конструкції та пристрої, які забезпечують передачу енергії, руху або інших технологічних параметрів. Наприклад, електричні кабелі, трубопроводи, вентиляційні шахти тощо;
- машини й устаткування: це одна з найважливіших груп, яка включає основні засоби, що безпосередньо беруть участь у виробництві. Вони поділяються на енергетичне (двигуни, генератори) та робоче обладнання (верстати, агрегати, конвеєри);
- транспортні засоби: у цю категорію входять всі види транспорту, які використовуються у виробничому процесі або для забезпечення його потреб – вантажні автомобілі, трактори, залізничні вагони, внутрішньозаводські транспортні засоби;
- інструменти: це робочі засоби, які використовуються для виконання окремих операцій у процесі виробництва – ручний інструмент, вимірювальні прилади, оснащення для обслуговування верстатів тощо;
- виробничий і господарський інвентар: сюди відносять предмети, які використовуються у допоміжних виробничих або побутових процесах — меблі, стелажі, контейнери, шафи, полиці, господарські ємності тощо;
- худоба робоча і продуктивна: до цієї категорії належить велика рогата худоба, коні, інші тварини, які використовуються у виробництві або для отримання сировини (молока, вовни тощо);

- багаторічні насадження; це сади, виноградники, лісові насадження та інші культури, що служать для забезпечення сировиною або виконують захисні функції в межах виробничого процесу;
- інші основні фонди: до цієї групи включаються основні засоби, що не увійшли до попередніх категорій, але виконують допоміжні або спеціалізовані функції на підприємстві.

Всі основні фонди, як у цілому, так і в межах кожної з груп, виділених за виробничим призначенням, об'єднуються в окремі категорії для полегшення обліку, аналізу, планування та ефективного управління їх використанням на підприємстві. Таке групування дозволяє точніше оцінити стан, структуру і динаміку основних засобів у розрізі окремих функціональних напрямів діяльності (див. табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Групування основних фондів, виділених по виробничому призначенню

Вікова група основних фондів	Термін експлуатації
Нові (до 5 років)	Нове або нещодавно оновлене
Середній вік (5–10 років)	Нормальний стан
Старі (понад 10 років)	Морально/фізично зношені

Складено за даними [22;26;32;35].

За відношенням до виробництва продукції основні фонди класифікуються на:

- *активну частину* (безпосередньо бере участь у виробництві: верстати, машини);
- *пасивну частину* (створює умови для виробництва: будівлі, склади).

Розподіл основних фондів на активну й пасивну частини має особливо важливе значення для організації виробничого процесу, оскільки дозволяє чітко визначити, які елементи фондів безпосередньо беруть участь у створенні продукції (активна частина), а які забезпечують необхідні умови для її виробництва (пасивна частина). Такий поділ є основою для аналізу технічного

стану фондів, визначення ефективності їх використання, планування інвестицій у модернізацію та оновлення виробничої бази [18].

Після розгляду класифікації основних фондів, яка дозволяє глибше зрозуміти їхню природу та роль у виробничому процесі, логічним кроком є аналіз структури основних фондів підприємства. Структура основних фондів відображає співвідношення між окремими їх видами та групами у загальному обсязі, що дає змогу оцінити ефективність розміщення ресурсів, ступінь технічного оснащення виробництва та потенціал для модернізації [13].

Структура основних виробничих фондів – це співвідношення окремих груп основних фондів у загальному їх обсязі, що відображає пріоритетність і напрямки використання основних засобів на підприємстві.

Аналіз вікової структури основних фондів – це оцінка розподілу основних засобів підприємства за строками їх експлуатації, що дозволяє визначити технічний стан фондів, рівень їх зносу та потребу в оновленні. Мета аналізу:

- визначити частку нових, придатних і застарілих основних фондів;
- виявити ризики зниження продуктивності через зношеність техніки;
- обґрунтувати необхідність модернізації чи оновлення активів.

Аналіз видової структури основних фондів передбачає вивчення співвідношення між окремими видами основних засобів у загальному обсязі основних фондів підприємства. Такий аналіз дає змогу визначити технічний рівень виробничої бази, ступінь її оновлення, пріоритети капіталовкладень і раціональність використання ресурсів.

Основні етапи аналізу:

1. Класифікація основних фондів за видами:
2. Розрахунок питомої ваги кожного виду основних фондів у загальній вартості:
3. Порівняльний аналіз:
 - попередніми періодами – для виявлення змін структури;
 - з середньогалузевими показниками – для оцінки

конкурентоспроможності підприємства.

В залежності від отриманих результатів, можна зробити такі висновки:

- **переважання певного виду** основних фондів може свідчити про спеціалізацію підприємства;
- **низька частка активної частини (машин та обладнання)** – ознака низького технічного рівня;
- **оптимальна структура** сприяє зниженню витрат, підвищенню продуктивності та ефективності використання ресурсів.

Такий аналіз дає змогу керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо оновлення, модернізації або переорієнтації виробничих потужностей.

Після визначення основних етапів аналізу основних фондів, логічним продовженням є їх оцінка, яка дозволяє дати кількісну характеристику вартості, технічного стану та рівня використання цих засобів. Саме оцінка є важливою передумовою для прийняття ефективних управлінських рішень щодо оновлення, модернізації чи списання основних фондів, а також для планування інвестицій і визначення загальної вартості підприємства.

Оцінка основних виробничих фондів є важливим етапом управління матеріальною базою підприємства. Вона дозволяє об'єктивно визначити вартість основних фондів для цілей бухгалтерського обліку, оподаткування, інвестування, аналізу ефективності використання тощо. Існують основні види оцінки ОВФ, кожен з яких має свої цілі, методику та сферу застосування (див. табл. 1.3).

Застосування того чи іншого виду оцінки залежить від мети аналізу або обліку. Для управлінських рішень важливими є відновна та залишкова вартості, тоді як для фінансової звітності – первісна та балансова. Правильна оцінка ОВФ дозволяє ефективно управляти активами, прогнозувати інвестиційні потреби та знижувати фінансові ризики.

Оцінка основних виробничих фондів здійснюється у двох основних формах – натуральній та вартісній:

Таблиця 1.3 – Основні види оцінки ОВФ та її характеристика

Вид оцінки	Характеристика
Первісна вартість	Вартість ОВФ на момент їх придбання або введення в експлуатацію (включаючи витрати на доставку, монтаж, установку). Використовується для бухгалтерського обліку.
Відновна вартість	Вартість відтворення (відновлення) аналогічного об'єкта в сучасних умовах за діючими цінами. Показує, скільки коштуватиме аналогічний новий об'єкт.
Залишкова вартість	Різниця між первісною (або відновною) вартістю та сумою зносу. Відображає поточну вартість об'єкта.
Ліквідаційна вартість	Орієнтовна вартість, яку підприємство очікує отримати від продажу ОВФ після закінчення строку їх експлуатації, за вирахуванням витрат на демонтаж.
Справедлива (ринкова) вартість	Вартість, за якою об'єкт міг би бути обміняний між обізнаними, зацікавленими сторонами на вільному ринку. Часто використовується для інвестиційного аналізу та переоцінки.
Балансова вартість	Вартість, за якою ОВФ відображаються у бухгалтерському балансі. Це може бути первісна або переоцінена вартість за вирахуванням зносу.
Податкова вартість	Визначається згідно з податковим законодавством, використовується для нарахування податку на майно чи прибуток.

Складено за даними [26].

1. *Натуральна (фізична) форма оцінки* виражається у кількісних фізичних показниках:

- у штуках (одиницях обладнання, машин, верстатів тощо),
- у метрах, тонах, літрах тощо (для будівель, трубопроводів, ліній зв'язку),
- у площі (м²) – наприклад, для приміщень, складів.

2. *Вартісна форма оцінки* передбачає визначення вартості основних фондів у грошовому вираженні. Це найпоширеніша форма в обліку та економічному аналізі.

Обидва види оцінки доповнюють один одного. Перший дає уявлення про матеріальний склад фондів, другий – про їх вартісну значущість. Комплексне використання дозволяє підприємству ефективно управляти основними фондами.

Після визначення видів оцінки основних фондів, що дозволяє встановити їхню вартість на різних етапах експлуатації, доцільно перейти до розгляду такого важливого аспекту, як зношування. Адже саме зношування

безпосередньо впливає на зміну вартості основних фондів у процесі їх використання та визначає необхідність оновлення чи модернізації виробничих засобів.

Зношування основних фондів – це поступове втрата ними своєї вартості, продуктивності або технічної придатності внаслідок експлуатації, часу чи зовнішніх умов. Існують два основних види зношування:

1. Фізичне зношування – це поступове руйнування матеріальної сутності основних фондів у результаті:

- тривалого використання (механічний знос);
- впливу кліматичних та природних факторів (іржа, корозія, вивітрювання, гниття);
- часу – навіть без активного використання деякі об'єкти втрачають функціональність (наприклад, старі будівлі або техніка).

2. Моральне зношування – це втрата цінності та ефективності основних фондів, навіть якщо вони фізично ще придатні до використання. Буває двох типів:

- моральне зношування I виду: виникає через появу нових, більш ефективних машин або технологій, що робить наявні застарілими.
- моральне зношування II виду: виникає через зниження вартості аналогічних основних засобів, наприклад, унаслідок зменшення ринкових цін на техніку чи обладнання.

Фізичне зношування пов'язане з експлуатацією та часом, а моральне — з технічним прогресом та ринковими змінами. Обидва види впливають на прийняття рішень щодо модернізації, ремонту або списання основних фондів.

Ступінь фізичного зношування діючих основних фондів залежить від кількох ключових факторів:

1. тривалості експлуатації – чим довше використовується основний фонд, тим вищий рівень фізичного зношування;
2. інтенсивності використання – велике навантаження і частота

експлуатації прискорюють знос обладнання та будівель;

3. умов експлуатації – несприятливі кліматичні умови (волога, корозія, перепади температур), забруднення повітря, агресивне середовище тощо сприяють більш швидкому зношуванню;

4. якості обслуговування та ремонту – своєчасне і якісне технічне обслуговування, профілактичні ремонти уповільнюють процес зношування;

5. якості матеріалів і конструкції – надійність і довговічність основних фондів залежать від якості їх виготовлення;

6. рівня технологічного оснащення – сучасні технології можуть забезпечити більш ефективне і щадне використання основних фондів.

Таким чином, ступінь фізичного зношування є результатом взаємодії тривалості та умов експлуатації, технічного обслуговування і якості основних фондів.

1.2. Показники ефективності використання основних засобів

Показники ефективності використання основних фондів (основних засобів) відображають, наскільки результативно підприємство використовує наявні виробничі потужності для створення продукції та отримання прибутку. Показники ефективності використання основних фондів поділяються на загальні та часткові залежно від масштабу охоплення та специфіки аналізу (див. рис. 1.2).

Загальні показники ефективності характеризують загальну результативність використання всіх основних засобів підприємства:

Фондовіддача (ФВ) – показує обсяг продукції (виручки) на 1 грн вартості основних фондів.

$$\text{ФВ} = \text{Виручка} / \text{Середньорічна вартість основних фондів} \quad (1.1)$$

Чим вищий показник — тим ефективніше використовуються основні засоби.

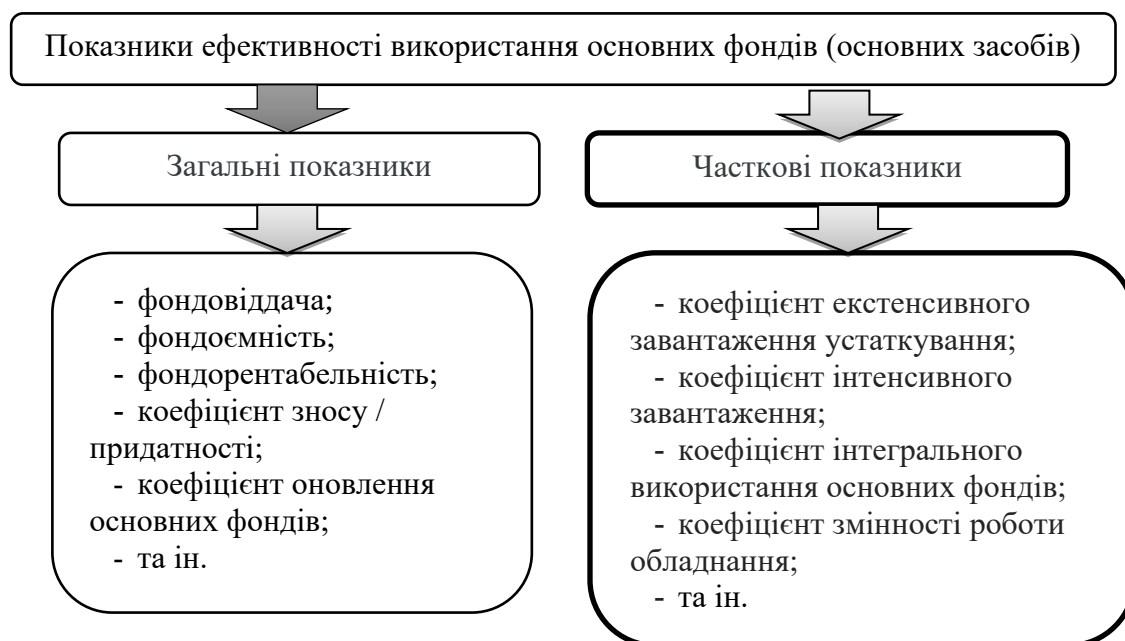

Рис. 1.2. – Класифікація показників ефективності використання основних фондів (основних засобів)

Складено за даними [9;10;14;19;22;32].

Фондоємність (ФЄ) характеризує, скільки основних засобів потрібно для виробництва одиниці продукції.

$$\text{ФЄ} = \text{Середньорічна вартість основних фондів} / \text{Обсяг продукції} \quad (1.2)$$

Зворотний показник до фондівіддачі. Чим нижче фондоємність — тим краще.

Фондорентабельність (ФР) показує рівень прибутку, отриманого з кожної гривні, вкладеної в основні засоби.

$$\text{ФР} = \text{Прибуток} / \text{Середньорічна вартість основних фондів} \times 100\% \quad (1.3)$$

Висока фондорентабельність свідчить про ефективне використання ресурсів.

Коефіцієнт оновлення основних фондів (Ко) відображає частку нових основних засобів у загальному складі.

$$\text{Ко} = \text{Вартість нових ОФ} / \text{Первісна вартість ОФ} \times 100\% \quad (1.4)$$

Коефіцієнт вибуття основних фондів (Кв) показує, яка частина

основних засобів вибула з експлуатації.

$$K_v = \text{Вартість вибулих фондів} / \text{Первісна вартість фондів} \times 100\% \quad (1.5)$$

Коефіцієнт придатності основних фондів (K_p) оцінює ступінь збереження основних фондів.

$$K_p = \text{Залишкова вартість} / \text{Первісна вартість} \times 100\% \quad (1.6)$$

Загальні показники дають цілісну картину ефективності всього фонду підприємства, а часткові показники ефективності використовуються для аналізу окремих груп або типів основних засобів:

Коефіцієнт екстенсивного використання устаткування ($K_{екст}$) оцінює ступінь використання обладнання в часі:

$$K_{екст} = \text{факт. фонд часу роботи обладнання} / \text{максим. можливий фонд часу} \quad (1.7)$$

Нормальне значення: близьке до 1 свідчить про хороше використання устаткування.

Коефіцієнт інтенсивного використання устаткування ($K_{інт}$) показує ступінь використання потужності обладнання:

$$K_{інт} = \text{факт. продуктивність устаткування} / \text{номін. продуктивність} \quad (1.8)$$

Коефіцієнт інтегрального використання устаткування ($K_{інтегр}$) враховує одночасно і екстенсивне, і інтенсивне використання та дає узагальнену оцінку використання обладнання.

$$K_{інтегр} = K_{екст} \times K_{інт} \quad (1.9)$$

Коефіцієнт змінності роботи устаткування ($K_{зм}$) визначає середнє число змін, у яких працює обладнання:

$$K_{зм} = \text{Заг. кількість відпрацьованих змін} / \text{Кількість одиниць устаткування} \quad (1.10)$$

Або альтернативно, за звітний період:

$$K_{зм} = \Phi Z_1 + 2 \cdot \Phi Z_2 + 3 \cdot \Phi Z_3 / \text{Заг. кількість одиниць устаткування} \times \text{Кількість днів} \quad (1.11)$$

де $\Phi Z_1, \Phi Z_2, \Phi Z_3$ — кількість устаткування, що працювало в 1, 2 або 3 зміни.

Фондовіддача активної частини основних фондів (Φ_a) показує, скільки продукції (або виручки) отримано з 1 грн активної частини ОВФ (тобто машин, обладнання тощо):

$$\Phi_a = \text{обсяг виробленої продукції} / \text{середньорічна вартість акт. частини ОФ} \quad (1.12)$$

Продуктивність одиниці обладнання (Π) визначає виробіток продукції на одну машину або одиницю обладнання:

$$\Pi = \text{обсяг виробленої продукції} / \text{кількість одиниць обладнання} \quad (1.13)$$

Коефіцієнт використання устаткування за часом ($Kч$) оцінює, наскільки повно використовується устаткування протягом можливого часу:

$$Kч = \text{фактичний час роботи обладнання} / \text{плановий час роботи} \quad (1.14)$$

Фондовіддача будівель і споруд (Φ_n) дає змогу оцінити ефективність використання пасивної частини ОВФ:

$$\Phi_n = \text{обсяг виробленої продукції} / \text{середньорічна вартість пас. частини ОФ} \quad (1.15)$$

Ці часткові показники застосовуються на рівні цехів, відділів або окремих видів засобів праці для глибшого аналізу ефективності їх використання.

Регулярний аналіз цих показників дозволяє керівництву своєчасно виявляти слабкі місця, оцінювати доцільність інвестицій у технічне переоснащення, а також формувати стратегію підвищення ефективності використання основного капіталу.

Розгляд існуючих підходів до класифікації показників ефективності ОВФ

виявив низку суттєвих недоліків, що ускладнюють їх використання у дослідженні резервів її підвищення. Основний їх полягає у відсутності чітких відмінностей між показниками використання та ефективністю основних виробничих фондів. Змішування цих понять, породжене тим, що термін «використання» застосовується іноді для характеристики і процесу, і результату споживання основних виробничих фондів. Це найчастіше призводить до помилкових висновків у практиці аналізу ефективності основних виробничих фондів.

Ступінь використання ОВФ є лише одним із факторів формування рівня їх ефективності і не може розглядатися як результат їхнього виробничого споживання. Останній складається з рівня ефективності відтворення та ступеня використання основних виробничих фондів.

Розроблена нами класифікація включає групи показників, що відповідають двом етапам формування рівня ефективності ОВФ, та групу показників, що відображають його результат:

- показники ефективності відтворення,
- показники ступеня використання;
- показники ефективності основних виробничих фондів.

Перша група включає показники, що характеризують *потенційну ефективність* ОВФ, що закладається на *стадії їх відтворення*. Сюди включаються показники, що характеризують прогресивність видової структури основних виробничих фондів, технологічну та вікову структуру обладнання, його енергетичну потужність тощо. У якості показника, що дає узагальнену характеристику ефективності відтворення (*потенційної ефективності*) ОВФ на рівні підприємства, ми пропонуємо використовувати показник *питомої виробничої потужності*, розроблений В. Осиповим. Цей показник розраховується як відношення величини середньорічної виробничої потужності підприємства до середньорічної вартості основних виробничих фондів. Він характеризує величину фондівіддачі при стовідсотковому рівні використання виробничої потужності, тобто *потенційну фондівіддачу*. Всі інші показники

цієї групи слід розглядати як фактори питомої виробничої потужності.

Друга група включає показники, що характеризують *ступінь використання* ОВФ підприємства. Сюди відносяться коефіцієнти використання парку наявного та встановленого обладнання, його екстенсивного та інтенсивного використання, коефіцієнт змінності робота обладнання тощо. Узагальнюючим показником, що характеризує рівень використання основних виробничих фондів, на нашу думку, є *коефіцієнт використання виробничої потужності* підприємства. Інші ж показники другої групи виступають як фактори даного узагальнюючого показника.

Третя група включає показники, у яких відображено як рівень ефективності відтворення основних виробничих фондів, так і рівень їх безпосереднього продуктивного споживання. Сюди відносяться такі показники, як машиновіддача, знімання продукції з 1 м² виробничої площі, видобуток вугілля на один комбайн на місяць, знімання сталі з 1 м² площі мартенівської печі тощо. Виходячи з кінцевих цілей виробничої діяльності підприємства, у якості узагальнюючого показника ефективності основних виробничих фондів слід розглядати показник *фондовіддачі*.

Оскільки перші дві групи показників відповідає двом послідовним стадіям формування рівня фондовіддачі, їх слід розглядати як чинників зазначеного показника. Причому, у якості чинників фондовіддачі *першого рівня* слід виділяти узагальнюючі показники першої та другої групи: питому виробничу потужність та коефіцієнт її використання. Ця логіка підтверджується статистичною формулою:

$$\text{ФВ} = \text{ПП} \times \text{КП} = \frac{\text{ВП}}{\text{ОВФ}_c} \times \frac{\text{П}}{\text{ВП}} = \frac{\text{П}}{\text{ОВФ}_c} = \text{ФВ} \quad (1.16)$$

де ФВ – фондовіддача; П – обсяг випуску продукції; ОВФ_с – середньорічна вартість основних виробничих фондів; ВП – середньорічна виробнича потужність підприємства; ПП – питома виробнича потужність; КП – коефіцієнт використання виробничої потужності.

Використання розглянутої класифікації показників ефективності ОВФ дозволяє суттєве розширити можливості факторного моделювання в аналізі резервів підвищення фондівіддачі. Зокрема, за рахунок поєднання індексного та кореляційно-регресійного методів. Суть даного підходу полягає в наступному: для аналізу резервів підвищення фондівіддачі спочатку на основі індексної мультиплікативної моделі виділяється ряд часткових показників, що формують її рівень, а потім вже на основі методів кореляційно-регресійного моделювання визначається вплив на них факторів нижчого рівня.

При формуванні факторних систем кореляційно-регресійного моделювання питомої виробничої потужності підприємств та коефіцієнта її використання слід враховувати відносну відособленість стадій відтворення та експлуатації основних виробничих фондів, а також забезпечувати можливість виділення керованих параметрів, не вдаючись до додаткових досліджень. При цьому діюча на підприємствах система обліку та статистичної звітності повинна забезпечувати отримання достовірної інформації для їх розрахунку.

Запропонована класифікація являє собою струнку систему ранжованих показників, що відображають їх взаємозв'язки на двох послідовних стадіях формування рівня ефективності основних виробничих фондів. Це, на наш погляд, найкращим чином відповідає завданням факторного аналізу та планування підвищення фондівіддачі на промислових підприємствах.

1.3. Чинники та шляхи підвищення ефективності використання основних засобів

Раціональне використання основних засобів є одним із ключових факторів забезпечення ефективної діяльності підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та рентабельності. В умовах ринкової економіки, зростаючих витрат на енергоресурси та стрімкого технічного прогресу особливого значення набуває здатність підприємств максимально ефективно використовувати наявні виробничі потужності.

Ефективність використання основних засобів залежить від комплексу внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на рівень продуктивності, технічний стан обладнання, інтенсивність експлуатації та якість управління майновим потенціалом підприємства. Аналіз таких чинників дає змогу визначити резерви підвищення ефективності, розробити обґрунтовані заходи щодо покращення результатів господарської діяльності.

Фактори підвищення ефективності виробництва – це сукупність умов, заходів і процесів, що сприяють зростанню результативності діяльності підприємства за найменших витрат ресурсів. Їх поділяють на зовнішні та внутрішні, а також за характером впливу – технічні, організаційні, економічні, соціальні (див. табл. 1.4).

Для досягнення високої ефективності виробництва важливо враховувати всі групи факторів у комплексі — від технічного переоснащення до підвищення управлінської культури й персональної відповідальності працівників. Лише системний підхід забезпечить стабільне зростання продуктивності та конкурентоспроможності підприємства.

До основних чинників підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві належать:

1. **Модернізація та оновлення обладнання** – впровадження сучасних технологій, заміна застарілих машин і механізмів на енергоефективніші та продуктивніші.
2. **Раціональне використання наявних потужностей** – оптимізація завантаженості обладнання, усунення простоїв, ефективне планування виробничих процесів.
3. **Покращення організації праці та виробництва** – вдосконалення виробничої структури, логістики та управління ресурсами.
4. **Підвищення кваліфікації персоналу** – навчання працівників ефективній експлуатації техніки, дотримання стандартів обслуговування і ремонту.
5. **Удосконалення системи технічного обслуговування та ремонту**

– запровадження планово-попереджувального ремонту, що зменшує аварійність і продовжує термін служби обладнання.

Таблиця 1.4 – Класифікація Фактори підвищення ефективності виробництва

Внутрішні фактори підвищення ефективності виробництва	
Техніко-технологічні фактори: • впровадження нової техніки та сучасних технологій; • автоматизація й роботизація виробничих процесів; • модернізація обладнання та виробничої інфраструктури; • енергоощадні технології.	Організаційні фактори: • раціональна організація праці та виробництва; • вдосконалення структури управління підприємством; • зменшення втрат часу, простоїв, браку; • логістична оптимізація постачання і збуту.
Соціально-кадрові фактори: • підвищення кваліфікації персоналу; • мотивація працівників до результативної праці; • покращення умов праці; • ефективна система стимулювання	Економічні фактори: • зниження собівартості продукції; • раціональне використання всіх видів ресурсів; • зростання продуктивності праці; • ефективна система витрат і контролю.
Зовнішні фактори підвищення ефективності виробництва	
• державна підтримка та інвестиційна політика; • податкове та правове середовище; • кон'юнктура внутрішнього і зовнішнього ринку; • ціни на ресурси та енергоресурси	

Удосконалено на основі [11;37;38].

6. **Ефективне використання інвестицій** – спрямування капіталовкладень у найбільш перспективні напрями технічного переоснащення.

7. **Зниження втрат і простоїв** – аналіз причин простоїв, усунення "вузьких місць" у виробничому циклі.

8. **Поліпшення структури основних засобів** – збільшення частки активної частини (машини, обладнання) у загальній вартості основних фондів.

9. **Автоматизація та цифровізація процесів** – використання інформаційних технологій для управління, обліку та контролю за станом основних засобів.

10. **Використання лізингових та інших альтернативних форм**

оновлення основних засобів – дозволяє зменшити фінансове навантаження та пришвидшити технічне оновлення підприємства.

Таблиця 1.5 – Основні шляхи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства

Шляхи підвищення ефективності використання ОЗ	Шляхи / Заходи
Технічне переоснащення та модернізація	• впровадження новітнього обладнання та технологій; • автоматизація та цифровізація виробничих процесів; • оновлення застарілих машин, механізмів, будівель
Поліпшення структури основних засобів	• збільшення частки активної частини (обладнання, транспорт); • зменшення питомої ваги малоефективних або непрацюючих фондів; • оптимізація просторового розміщення виробничих об'єктів.
Підвищення рівня технічного обслуговування	• впровадження системи планово-попереджувальних ремонтів; • зменшення кількості аварій і простоїв; • своєчасна діагностика технічного стану обладнання.
Підвищення кваліфікації персоналу	• навчання працівників ефективному використанню техніки; • створення умов для професійного зростання; • мотивація до раціонального використання ресурсів.
Зниження простоїв та втрат часу	• впровадження системи обліку та контролю використання ОЗ; • планування завантаженості обладнання; • усунення “вузьких місць” у виробничому процесі.
Поліпшення системи управління основними засобами	• автоматизація обліку та аналізу ефективності використання; • впровадження систем оцінки ефективності кожної одиниці ОЗ; • розробка та контроль індикаторів продуктивності.
Раціональне інвестування	• пріоритетне фінансування критичних напрямів оновлення ОЗ; • використання лізингу, кредитування, держпідтримки.

Укладено за даними [11;37;38].

Ці чинники у сукупності сприяють підвищенню ефективності виробництва, зниженню витрат і підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства включають комплекс організаційних, технічних, економічних та

управлінських заходів (див. табл. 1.5).

Розглянемо більш детально шляхи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.

Технічне переоснащення та модернізація: одним із найважливіших напрямів підвищення ефективності є оновлення технічної бази підприємства, яка включає впровадження новітнього обладнання, автоматизацію процесів, заміну застарілих машин і механізмів на сучасні, енергоощадні та високопродуктивні. Такі заходи дозволяють не лише підвищити продуктивність праці, а й скоротити витрати на обслуговування та ремонт.

Поліпшення структури основних засобів: раціональна структура основних засобів передбачає збільшення питомої ваги активної частини (машини, обладнання) порівняно з пасивною (будівлі, споруди). Такий підхід сприяє ефективнішому використанню капіталовкладень та швидшій окупності інвестицій. Доцільно також позбавлятися застарілих або неефективних фондів, які не приносять користі підприємству.

Підвищення рівня технічного обслуговування: своєчасне технічне обслуговування та впровадження системи планово-попереджувальних ремонтів допомагає уникати аварій, поломок і простоїв обладнання. Постійний моніторинг технічного стану основних засобів дозволяє вчасно реагувати на зношення і продовжити термін їх експлуатації.

Підвищення кваліфікації персоналу: ефективне використання обладнання безпосередньо залежить від рівня професійної підготовки працівників. Регулярне навчання, підвищення кваліфікації та мотивація персоналу до раціонального використання техніки сприяють зменшенню помилок, зниженню зносу обладнання і підвищенню загальної продуктивності.

Зниження простоїв та втрат часу: важливим чинником є оптимізація завантаження виробничих потужностей і зменшення неробочого часу. Це можливо за допомогою ефективного планування виробничих процесів, обліку використання кожної одиниці основних засобів та виявлення «вузьких місць» у виробництві, які спричиняють затримки.

Поліпшення системи управління основними засобами: створення ефективної системи управління основними засобами передбачає автоматизацію обліку, регулярний аналіз ефективності використання кожного об'єкта, впровадження системи показників продуктивності. Це дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо експлуатації, модернізації або списання фондів.

Раціональне інвестування: для досягнення високої ефективності важливо правильно визначати пріоритети у фінансуванні оновлення основних засобів. Підприємства можуть використовувати такі інструменти, як лізинг, кредити або участь у державних програмах підтримки, що дозволяє модернізувати технічну базу з мінімальним фінансовим навантаженням.

Застосування цих шляхів у комплексі дозволяє досягти стабільного зростання ефективності використання основних засобів, підвищення конкурентоспроможності підприємства та зростання його економічних результатів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»

2.1. Загальна характеристика ПАТ «Одескабель» і аналіз результативності його виробничо-господарської діяльності

Публічне акціонерне товариство «Одеський кабельний завод «Одескабель» (дале ПАТ «Одескабель») – одне з провідних кабельних підприємств України – має багаторічну історію, яка бере свій початок ще в 1949 році. Саме тоді, в післявоєнні роки, в місті Одеса було прийнято рішення про створення заводу з виробництва кабельно-провідникової продукції для потреб відновлення народного господарства та розвитку інфраструктури СРСР.

У ХХІ столітті ПАТ «Одескабель» продовжує активно розвиватися та зміцнювати свої позиції як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку. Підприємство взяло курс на інноваційність, модернізацію виробництва та розширення асортименту продукції, відповідаючи на потреби ринку цифрових технологій та високошвидкісної передачі даних.

В останні роки компанія значно оновила виробничу базу: встановлено нове європейське обладнання, модернізовано лінії з виробництва волоконно-оптичних кабелів, впроваджено автоматизовані системи управління якістю. Створено власну лабораторію технічного контролю, акредитовану відповідно до міжнародних стандартів.

Вся продукція ПАТ «Одескабель» сертифікована за системою ISO 9001, а також відповідає технічним регламентам ЄС, що дозволяє успішно експортувати кабельну продукцію в країни Європи, Азії та Близького Сходу. Компанія впровадила систему екологічного управління згідно з ISO 14001, демонструючи відповідальне ставлення до довкілля.

ПАТ «Одескабель» є стратегічно важливим підприємством для розвитку інфраструктури країни, забезпечуючи:

- розбудову цифрових мереж;

- модернізацію енергетичних систем;
- імпортозаміщення кабельної продукції;
- експортний потенціал України у сфері високих технологій.

ПАТ «Одескабель» активно співпрацює з провідними телекомунікаційними операторами України (зокрема, «Укртелеком», «Vodafone», «Київстар»), будівельними компаніями, підприємствами енергетики та транспорту. Географія поставок охоплює не лише Україну, а й країни Європи, Кавказу, Близького Сходу та Центральної Азії. Серед ключових партнерів – компанії «Укртелеком», «Vodafone Україна», «Київстар», ДТЕК, Укрзалізниця, численні будівельні та інжинірингові компанії.

Підприємство бере участь у соціальних проектах Одеси та Одеської області, підтримує навчальні заклади, технікуми та університети, готуючи майбутніх спеціалістів для кабельної галузі.

Завдяки ефективному менеджменту, диверсифікації продукції та високій якості, ПАТ «Одескабель» залишається одним з лідерів вітчизняного ринку кабельної продукції, роблячи вагомий внесок у розвиток економіки України.

Станом на 2025 рік, ПАТ «Одескабель» зберігає статус централізованого виробничого підприємства, основні потужності якого зосереджені в місті Одеса. Водночас для ефективного охоплення ринку та оперативної взаємодії з клієнтами по всій території України, підприємство створило розгалужену мережу представництв і філій. Найбільші регіональні філії знаходяться у Києві, Харкові, Дніпрі, Львові, Запоріжжі, Вінниці та Миколаєві.

Виробнича структура ПАТ «Одескабель» на початок 2025 р. надана на рис. 2.1.

Виробнича структура ПАТ «Одескабель» сформована з урахуванням специфіки багатомономенклатурного кабельного виробництва та охоплює повний цикл виготовлення кабельно-провідникової продукції – від підготовки сировини до випробування готової продукції.

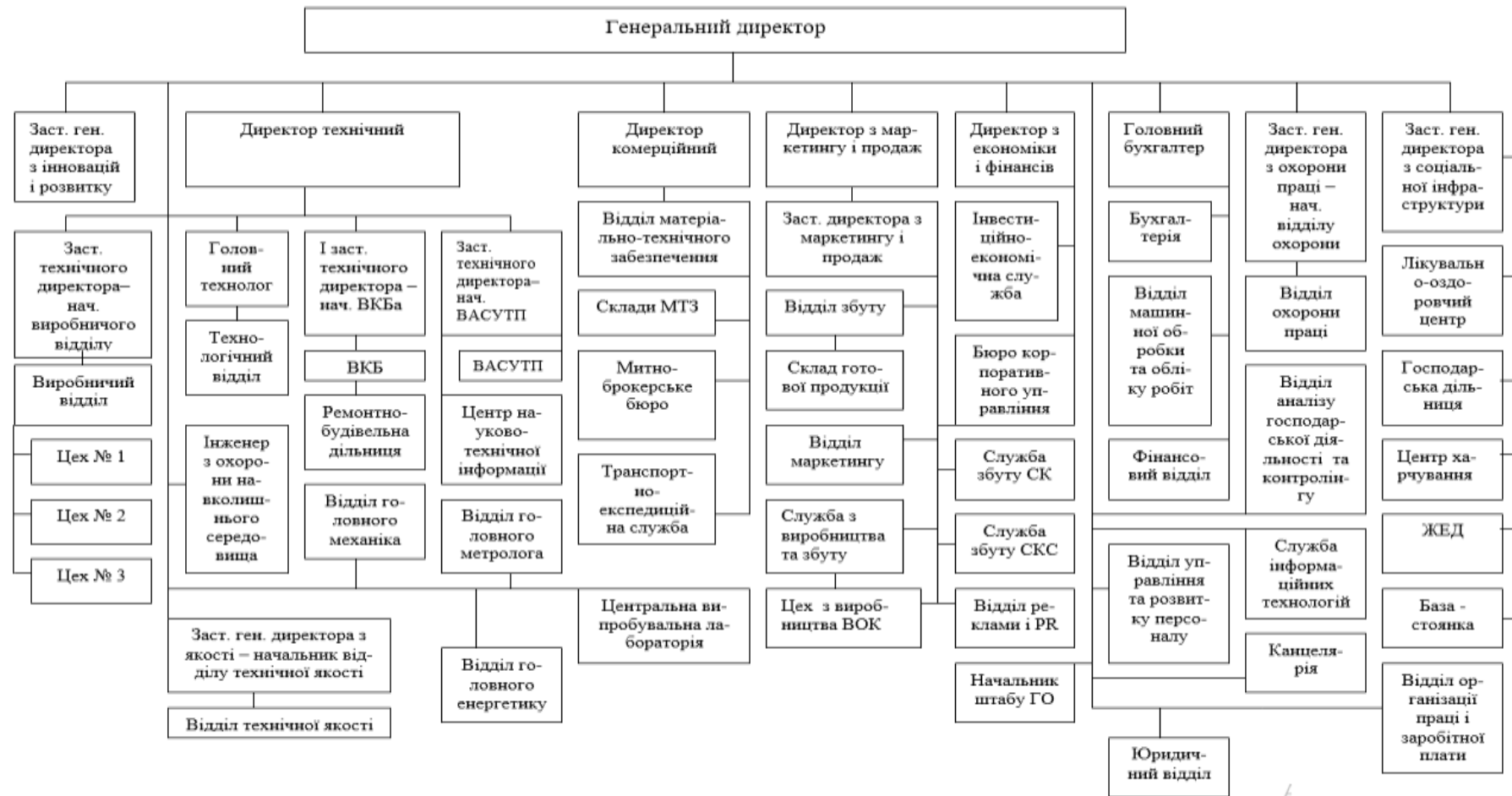

Рис. 2.1 – Виробнича структура ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель» на 1.01.2025 р.

Сучасна номенклатура кабельної продукції ПАТ «Одескабель» охоплює кілька тисяч маркорозмірів, які поділяються на п'ять основних груп:

- міські телефонні кабелі;
- волоконно-оптичні кабелі;
- силові кабелі та дроти;
- кабелі локальних обчислювальних мереж (LAN);
- радіочастотні кабелі.

Обсяги реалізованої продукції ПАТ «Одескабель» за період з 2019 р. по 2023 рік представлені на діаграмі на рис. 2.2.

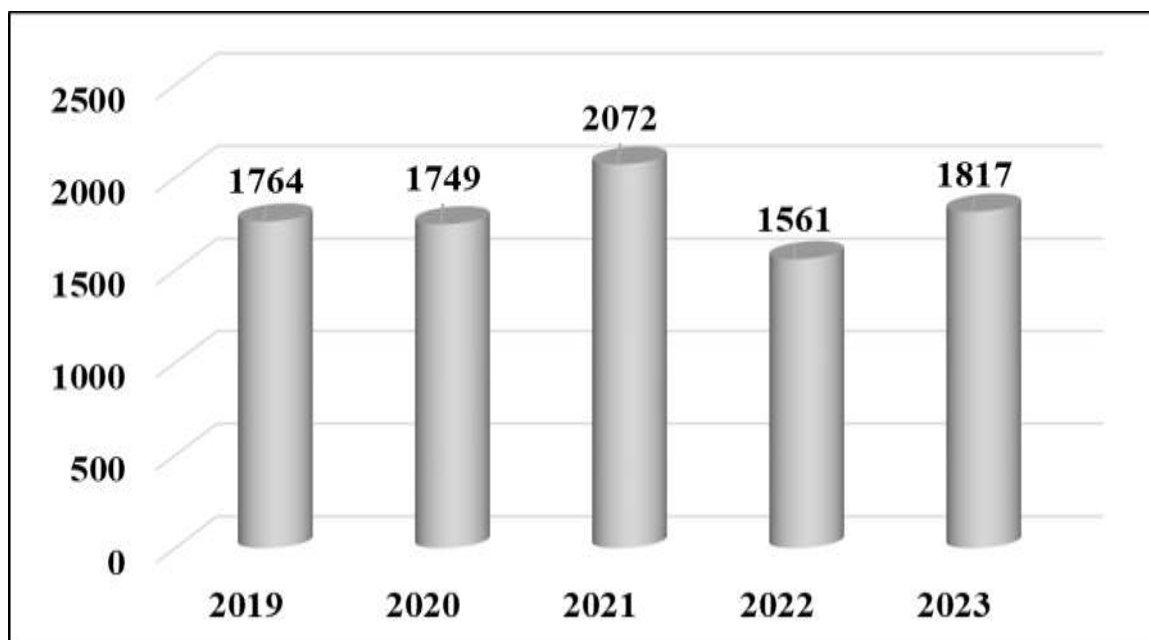

Рис. 2.2 – Обсяги реалізованої продукції ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр. (млн. грн.)

Діаграма на рис. 2.2 наочно відображає динаміку реалізованої продукції, що склалася на підприємстві впродовж аналізованого періоду. Так, у 2022 році відмічається скорочення обсягів реалізації продукції на 24,68 %, що пов'язано з початком військової агресії з боку РФ. Протягом 2023 року – другого року дії військового стану – вітчизняна економіка зуміла адаптуватися до нових умов, що знайшло відображення в позитивній динаміці обсягів реалізованої продукції (в порівнянні з 2022 роком остання зросла на 256 млн. грн. або на 16,42 %).

Основні показники виробничо-господарської діяльності ПАТ «Одескабель» за 2019–2023 роки відображені в таблиці 2.1. Аналіз наведених даних свідчить про суттєві коливання ключових показників діяльності підприємства. Особливо позитивна динаміка простежується у 2019–2021 роках, коли було зафіксовано зростання всіх основних кількісних і якісних показників ефективності. Зокрема, це стосується обсягів реалізованої продукції, рівня використання виробничих ресурсів, фінансових результатів та показників рентабельності.

У 2022 році відзначалася різноспрямована динаміка виробничо-економічних показників. Зокрема, спостерігалось суттєве зниження ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. Так, рівень продуктивності праці зменшився на 19,36 %, фондівіддача основних виробничих фондів скоротилася на 0,91 грн, а оборотність обігових коштів знизилася на 0,85 обороту.

Незважаючи на негативну динаміку ряду виробничих показників, у 2022 році було зафіксовано зниження витратоємності продукції на 2,39 %, що позитивно вплинуло на фінансовий результат від реалізації; останній зріс на 7,39 млн грн, або на 6,53 %. Це, своєю чергою, сприяло підвищенню рівня рентабельності продукції на 2,59 відсоткових пунктів. Проте суттєве погіршення чистого фінансового результату від основної діяльності призвело до збитковості господарської діяльності ПАТ «Одескабель» у 2022 році.

У звітному 2023 році зростання обсягу реалізованої продукції на 16 % сприяло суттєвому підвищенню продуктивності праці, фондівіддачі та оборотності обігових коштів підприємства. Водночас, незважаючи на підвищення ефективності використання виробничих ресурсів, фінансові результати від реалізації продукції та загальної господарської діяльності у 2023 році помітно погіршилися. Це, своєю чергою, призвело до зниження рівня рентабельності як продукції, так і активів підприємства.

Таблиця 2.1 – Основні показники діяльності ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр.

Найменування показника	2019	2020	2021	2022	2023	Зміна за 2019-2023 рр.	
						абсолютна	відносна (темп приросту/зниження), %
Обсяг реалізованої продукції, млн. грн.	1764,11	1749,16	2072,14	1560,83	1817,08	52,97	3,00
Собівартість реалізованої продукції (за повними витратами), млн. грн.	1710,38	1667,05	1958,91	1440,21	1760,53	50,15	2,93
Чисельність ПВП, осіб.	1001	1003	986	921	845	-156	-15,58
Середньорічна вартість основних засобів (залишкова), млн. грн.	460,80	493,12	481,66	459,76	438,72	-22,08	-4,79
Середньорічний залишок обігових коштів, млн. грн.	692,27	695,02	763,08	838,15	834,70	142,43	20,57
Фінансовий результат від реалізації продукції, млн. грн.	53,72	82,11	113,24	120,63	56,54	2,82	5,25
Чистий прибуток від господарської діяльності, млн. грн.	17,72	-27,10	55,40	-27,24	-42,95	-60,67	-342,43
Середньорічний виробіток реалізованої продукції на 1 ПВП, тис. грн.	1762,3	1743,9	2101,6	1694,7	2150,4	388,04	22,02
Фондовіддача основних засобів, грн.	3,83	3,55	4,30	3,39	4,14	0,31	8,19
Коефіцієнт оборотності обігових коштів, кількість оборотів	2,55	2,52	2,72	1,86	2,18	-0,37	-14,57
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, коп.	96,95	95,31	94,54	92,27	96,89	-0,07	-0,07
Рентабельність реалізованої продукції, %	3,14	4,93	5,78	8,38	3,21	0,07	2,25
Рентабельність активів по чистому прибутку від господарської діяльності, %	1,54	-2,28	4,45	-2,10	-3,37	-4,91	-319,52

Для аналізу здатності підприємства ефективно використовувати наявні ресурси, своєчасно виконувати фінансові зобов'язання та забезпечувати прибутковість у коротко- та довгостроковій перспективі здійснюється оцінка його фінансового стану підприємства. Остання дає змогу виявити сильні та слабкі сторони функціонування підприємства, вчасно діагностувати фінансові ризики та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

У межах даного дослідження нами проаналізовано систему основних фінансових показників, що характеризують ліквідність і платоспроможність ПАТ «Одескабель» у динаміці за 2019-2023 роки. Такий аналіз дозволить надати об'єктивну оцінку фінансового стану підприємства та окреслити напрями його подальшого удосконалення.

Ліквідність підприємства визначає його здатність своєчасно погашати короткострокові зобов'язання за рахунок наявних оборотних активів. Основними показниками, що характеризують рівень ліквідності, є коефіцієнт загальної ліквідності (покриття), коефіцієнт швидкої ліквідності та коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) є єдиним показником, що демонструє позитивну динаміку (табл. 2.2). У 2023 році його значення становило 0,935, що перевищує показник 2019 року на 0,0306 пункту (+3,38 %). Однак навіть цей рівень залишається дещо нижчим за нормативне значення (1,0–1,5), що свідчить про певну залежність підприємства від зовнішніх джерел покриття короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності також демонструє негативну динаміку. У 2019 році він становив 0,441, а у 2023 році – 0,368. Абсолютне зниження за аналізований період склало 0,073 пункту (–16,62 %). Такий рівень є нижчим за загальноприйняту нормативну межу (0,8–1,0), що свідчить про недостатність швидко реалізованих оборотних активів для покриття поточних зобов'язань.

Таблиця 2.2 – Показники ліквідності ПАТ «Одескабель»

№ п/п	Найменування показника	На кінець року					Абсолютна динаміка коефіцієнта, частка одиниці					Відносна динаміка (темп приросту), %				
		2019	2020	2021	2022	2023	2019- 2020	2020- 2021	2021- 2022	2022- 2023	2019- 2023	2019- 2020	2020- 2021	2021- 2022	2022- 2023	2019- 2023
1	Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	0,905	0,876	0,964	0,972	0,935	-0,029	0,088	0,008	-0,036	0,031	-3,20	10,01	0,86	-3,75	3,38
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,441	0,413	0,432	0,446	0,368	-0,029	0,019	0,014	-0,078	-0,073	-6,53	4,70	3,34	-17,56	-16,62
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,059	0,063	0,067	0,066	0,044	0,004	0,004	-0,001	-0,022	-0,015	6,73	5,82	-0,84	-33,39	-25,40

Таблиця 2.3 – Показники фінансової стійкості ПАТ «Одескабель»

№ п/п	Найменування показника	На кінець року					Абсолютна динаміка коефіцієнта, частка одиниці					Відносна динаміка (темپ приросту), %				
		2019	2020	2021	2022	2023	2019- 2020	2020- 2021	2021- 2022	2022- 2023	2019- 2023	2019- 2020	2020- 2021	2021- 2022	2022- 2023	2019- 2023
1	Коефіцієнт фінансової автономії	0,352	0,327	0,340	0,324	0,303	-0,025	0,013	-0,016	-0,021	-0,049	-7,08	3,91	-4,59	-6,59	-13,94
2	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,543	0,486	0,514	0,479	0,434	-0,057	0,029	-0,035	-0,045	-0,108	-10,51	5,93	-6,79	-9,45	-20,00
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,260	-0,379	-0,166	-0,172	-0,226	-0,119	0,213	-0,006	-0,054	0,033	45,93	-56,24	3,75	31,58	-12,83
4	Коефіцієнт забезпеченості власними обіговими коштами	-0,105	-0,142	-0,038	-0,029	-0,069	-0,036	0,104	0,009	-0,040	0,036	34,71	-73,33	-23,36	138,34	-34,36

Коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом 2019–2023 років залишався нижчим від нормативного рівня (0,2–0,25), що свідчить про обмежену здатність підприємства негайно покривати свої короткострокові зобов’язання за рахунок високоліквідних активів. У 2023 році він становив 0,044, що на 0,015 пункту менше порівняно з 2019 роком, із темпом зниження 25,4 %. Це свідчить про скорочення грошових коштів та їх еквівалентів у загальній структурі поточних активів.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що рівень ліквідності ПАТ «Одескабель» у 2019–2023 роках залишається недостатнім. Незважаючи на незначне покращення загального коефіцієнта покриття, погіршення абсолютної та швидкої ліквідності свідчить про зниження фінансової стійкості у короткостроковому періоді. Для забезпечення належного рівня платоспроможності підприємству доцільно оптимізувати структуру оборотних активів та впровадити більш ефективну політику управління грошовими потоками.

Фінансова стійкість підприємства є одним із ключових елементів його фінансової безпеки та визначає здатність стабільно функціонувати у коротко- і довгостроковій перспективі, своєчасно розраховуватись за зобов’язаннями, підтримувати оптимальну структуру джерел фінансування. Для оцінки фінансової стійкості ПАТ «Одескабель» проведемо аналіз за допомогою відповідних коефіцієнтів за період 2019–2023 рр. (табл. 2.3).

У 2019 році *коефіцієнт фінансової стійкості* становив 0,543, однак протягом аналізованого періоду він поступово знижувався і в 2023 році досяг рівня 0,434. Абсолютне зниження склало 0,108, що відповідає темпу зменшення на 20 %. Така динаміка свідчить про зменшення питомої ваги стабільних джерел фінансування в загальній сумі капіталу, що може свідчити про підвищення фінансових ризиків та зростання залежності підприємства від короткострокових

пасивів.

Коефіцієнт фінансової автономії знизився з 0,352 у 2019 році до 0,303 у 2023 році (зниження на 0,049 або 13,94 %). Це означає, що підприємство стало більш залежним від залучених коштів, оскільки частка власного капіталу в структурі фінансових ресурсів зменшилась. Така тенденція є негативною, оскільки зниження автономії підвищує ризики вразливості до змін у фінансовому середовищі, включаючи підвищення відсоткових ставок чи обмеження доступу до кредитів.

Протягом аналізованого періоду значення коефіцієнта забезпеченості власними обіговими коштами залишалося від'ємним, хоча його абсолютне значення зменшилося з $-0,105$ до $-0,069$. Це свідчить про те, що підприємство не має достатнього обсягу власних обігових коштів для покриття потреб у поточних активах. Відсутність позитивного значення цього показника свідчить про наявність потенційних труднощів із платоспроможністю та необхідність покриття обігових активів переважно за рахунок короткострокових позик і кредиторської заборгованості.

Значення *коефіцієнта маневреності власного капіталу* у 2019 році становило $-0,260$, а в 2023 році $-0,226$, що демонструє деяке покращення ($+0,033$), однак він залишався від'ємним упродовж усього періоду. Це свідчить про те, що практично весь власний капітал підприємства є іммобілізованим у необоротних активах. Така ситуація ускладнює гнучке реагування підприємства на потреби в короткостроковому фінансуванні та знижує його адаптивність до змін ринкових умов.

На основі аналізу фінансової стійкості ПАТ «Одескабель» можна зробити висновок, що підприємство у 2019-2023 роках поступово втрачало стабільність фінансування, зростала його залежність від залучених ресурсів при одночасному зниженні автономії та обмеженій здатності до фінансового

маневрування. Негативні значення коефіцієнтів забезпеченості власними обіговими коштами та маневреності свідчать про потенційні ризики порушення ліквідності у разі зовнішніх шоків.

Для підвищення фінансової стійкості доцільно рекомендувати підприємству: зміцнення власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку або додаткових вкладень; оптимізацію структури активів – зменшення частки необоротних активів; контроль рівня короткострокової кредиторської заборгованості; підвищення ефективності обігових коштів шляхом прискорення оборотності запасів і дебіторської заборгованості.

2.2. Склад та структура основних засобів ПАТ «Одескабель»

Дослідження ефективності використання основних засобів починається з аналізу їх складу та структури. Даний аналіз дозволяє оцінити, наскільки раціонально сформовано виробничу базу підприємства, виявити зміни у напрямках інвестування в довгострокові активи. Це дозволить зробити висновки щодо ефективності управління основними засобами та сформулювати рекомендації щодо його удосконалення.

Для проведення аналізу використано дані бухгалтерської звітності підприємства за 2019-2023 роки. У даному документі відображені основні засоби за первісною і залишковою вартістю.

Первісна вартість характеризує історичну вартість придбання основних засобів, дає уявлення про масштаби інвестицій, але може бути застарілою (особливо для старих об'єктів), оскільки не враховує фізичний/моральний знос. Її краще використовувати для аналізу інвестиційної політики. Склад основних засобів ПАТ «Одескабель» за первісною вартістю на кінець року в динаміці за 2019-2023 рр. наданий в табл. 2.4.

**Таблиця 2.4 – Склад основних засобів ПАТ «Одескабель»
за первісною вартістю на кінець року**

Видові групи основних засобів	Первісна вартість на кінець року, тис. грн.					Зміна за 2019-2023 рр.	
	2019	2020	2021	2022	2023	абсолют., тис. грн.	відносна (темп приросту/зниження), %
Земельні ділянки	104366	104081	104081	104321	104321	-45	-0,04
Інвестиційна нерухомість	4973	6128	4872	3811	4355	-618	-12,43
Будинки, споруди та передавальні пристрої	151036	160250	162843	187280	188116	37080	24,55
Машини та обладнання	2125960	2078191	1966714	1970466	1975217	-150743	-7,09
Транспортні засоби	84156	103820	101454	109736	113660	29504	35,06
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	29570	35102	35928	36543	37524	7954	26,90
Інші основні засоби	998	1068	1017	1011	1009	11	1,10
Малоцінні необоротні матеріальні активи	4376	5620	8467	9707	10890	6514	148,86
Інвентарна тара	2459	6319	6319	6319	6319	3860	156,97
Всього	2507894	2500579	2391695	2429194	2441411	-66483	-2,65

Як ми бачимо (табл. 2.4), первісна вартість основних засобів у 2023 році становила 2441411 тис. грн, що на 66483 тис. грн менше порівняно з 2019 роком. Відносне зниження склало 2,65 %. Це свідчить про певне скорочення обсягу основних засобів, що може бути пов'язано з вибуттям застарілих або непридатних для експлуатації активів. Найбільшу частину у складі основних засобів посідають машини та обладнання. Їхня первісна вартість у 2023 році становила 1975217 тис. грн, однак спостерігається зниження цього показника на

150743 тис. грн (або 7,09 %) у порівнянні з 2019 роком. Така тенденція свідчить про відсутність оновлення технічного парку або вибуття застарілого обладнання без його належної заміни, що може негативно впливати на виробничу ефективність.

Водночас позитивну динаміку показали такі види основних засобів:

- *транспортні засоби* – зростання на 29504 тис. грн (35,06 %), що може свідчити про оновлення автопарку для логістичних чи виробничих потреб;
- *інструменти, прилади, інвентар (меблі)* – зростання на 7954 тис. грн (26,9 %), що говорить про посилення уваги до робочих місць персоналу та допоміжного обладнання;
- *малоцінні необоротні матеріальні активи* – збільшення майже в 2,5 рази (+6514 тис. грн або 148,86 %), що свідчить про оновлення допоміжних засобів виробництва;
- *інвентарна тара* – зростання на 156,97 %, можливо, у зв'язку з розширенням обсягів продукції, що потребує зберігання або транспортування.

Земельні ділянки залишаються майже незмінними: незначне зниження на 0,04 %, що вказує на стабільну земельну базу підприємства. Інвестиційна нерухомість зменшилася на 12,43 %, ймовірно, внаслідок продажу або перекласифікації частини об'єктів. Будівлі, споруди та передавальні пристрої навпаки, зросли на 24,55 % (+37 080 тис. грн), що свідчить про здійснення будівництва або модернізації виробничих площ. Інші основні засоби мають незначну вагу і продемонстрували невелике зростання (на 1,10 %), що не справляє суттєвого впливу на загальний обсяг.

Залишкова вартість відображає реальну (амортизовану) вартість, показує зношеність і оновлення фондів, дозволяє оцінити фактичний залишок активів,

краще для аналізу реального виробничого потенціалу. Тому для оцінки фізичного стану основних засобів, рівня їх зносу, потреби в оновленні, а також для управлінських рішень щодо модернізації краще підходить *залишкова вартість* основних засобів. Склад основних засобів ПАТ «Одескабель» за первісною вартістю на кінець року в динаміці за 2019-2023 рр. наданий в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Склад основних засобів ПАТ «Одескабель»
за залишковою вартістю на кінець року

Видові групи основних засобів	Залишкова вартість на кінець року, тис. грн.					Зміна за 2019-2023 рр.	
	2019	2020	2021	2022	2023	абсолют., тис. грн.	відносна (темп приросту/зниження), %
Земельні ділянки	104366	104081	104081	104321	104321	-45	-0,04
Інвестиційна нерухомість	1598	2496	2112	1426	1809	211	13,20
Будинки, споруди та передавальні пристрої	77701	84727	83840	105232	103343	25642	33,00
Машини та обладнання	243294	229921	211602	184321	161193	-82101	-33,75
Транспортні засоби	53327	67097	54632	54653	48250	-5077	-9,52
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	6413	8730	6106	4351	3172	-3241	-50,54
Інші основні засоби	266	305	258	207	159	-107	-40,23
Малоцінні необоротні матеріальні активи	3	0	0	0	0	-3	-100,00
Інвентарна тара	1524	4473	3458	2443	1468	-56	-3,67
Всього	488492	501830	466089	456954	423715	-64777	-13,26

Як ми бачимо (табл. 2.5), загальна залишкова вартість основних засобів знизилась на 13,26%, що свідчить про зменшення виробничого потенціалу. Така динаміка пов'язана: зі скороченням обсягів операційної діяльності, а також

погіршенням економічного стану в країні, пов'язаним з військовою агресією РФ.

Зростання залишкової вартості будівель та споруд на 33% є наслідком реконструкції і ремонту зазначених активів, створенням логістичних центрів і складських приміщень. Скорочення машин та обладнання на 33,75% – це серйозний сигнал про зношення основного технологічного парку. Зниження вартості транспортних засобів на 9,52% свідчить про списання техніки і зменшення обсягу логістичних операцій.

Суттєве зменшення вартості таких статей, як: інструменти, меблі (–50,54%), інші основні засоби (–40,23%), малоцінні активи (–100%) свідчить про списання застарілих і непотрібних об'єктів, оптимізацію офісних площ і складів. Тобто підприємство прагне до більш гнучкої, легкої структури активів, мінімізуючи непрофільні витрати.

Земельні ділянки майже не змінюються (–0,04%), оскільки вони не амортизуються. Інвестиційна нерухомість зросла на 13,2% за рахунок набуття нових активів з метою здачі в оренду і переоцінка ринкової вартості.

Розглянемо видову структуру основних засобів ПАТ «Одескабель». Її аналіз дозволяє з'ясувати, які групи зазначених активів домінують у виробничому процесі підприємства. Найбільш інформативним для оцінки майнового стану підприємства є аналіз видової структури основних засобів за залишковою вартістю. Остання, на відміну від первісної вартості, відображає реальну економічну цінність активів, показує фактичну поточну вартість основних засобів, яка ще не амортизована, тобто – ту частину, яка реально «працює» на підприємстві. Це дозволяє оцінити, наскільки основні засоби зберегли свою продуктивність і придатність до використання. Видова структура основних засобів ПАТ «Одескабель» за залишковою вартістю на кінець року відображена в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Видова структура основних засобів ПАТ «Одескабель» за залишковою вартістю на кінець року

Видові групи основних засобів	Частка на кінець року, %					Абсолютна зміна за 2019-2023 рр., відсоткові пункти
	2019	2020	2021	2022	2023	
Земельні ділянки	21,36	20,74	22,33	22,83	24,62	3,26
Інвестиційна нерухомість	0,33	0,50	0,45	0,31	0,43	0,10
Будинки, споруди та передавальні пристрої	15,91	16,88	17,99	23,03	24,39	8,48
Машини та обладнання	49,81	45,82	45,40	40,34	38,04	-11,76
Транспортні засоби	10,92	13,37	11,72	11,96	11,39	0,47
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	1,31	1,74	1,31	0,95	0,75	-0,56
Інші основні засоби	0,05	0,06	0,06	0,05	0,04	-0,02
Малоцінні необоротні матеріальні активи	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інвентарна тара	0,31	0,89	0,74	0,53	0,35	0,03
Всього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	X

В цілому, структура основних засобів ПАТ «Одескабель» відповідає специфіці діяльності підприємств кабельної галузі. Однак слід констатувати наявність негативних структурних змін, які спостерігалися на підприємстві протягом аналізованого періоду (табл. 2.6 і рис. 2.3). Це стосується активної частини основних засобів, а саме групи «Машини та обладнання», частка якої зменшилася з 49,81% у 2019 р. до 38,04% у 2023 р. Вказані зміни, в першу чергу, свідчать про зростання ступеню фізичного зносу зазначених активів. Звідси випливає висновок щодо доцільності активізації процесів інвестування коштів у технічне переоснащення обладнання.

Частка будівель, споруд та передавальних пристроїв збільшилася з 15,91% до 24,39% (+8,48 в.п.), а земельних ділянок – з 21,36% до 24,62% (+3,26 в.п.). Разом ці дві групи активів у 2023 році становили майже половину вартості

основних засобів підприємства.

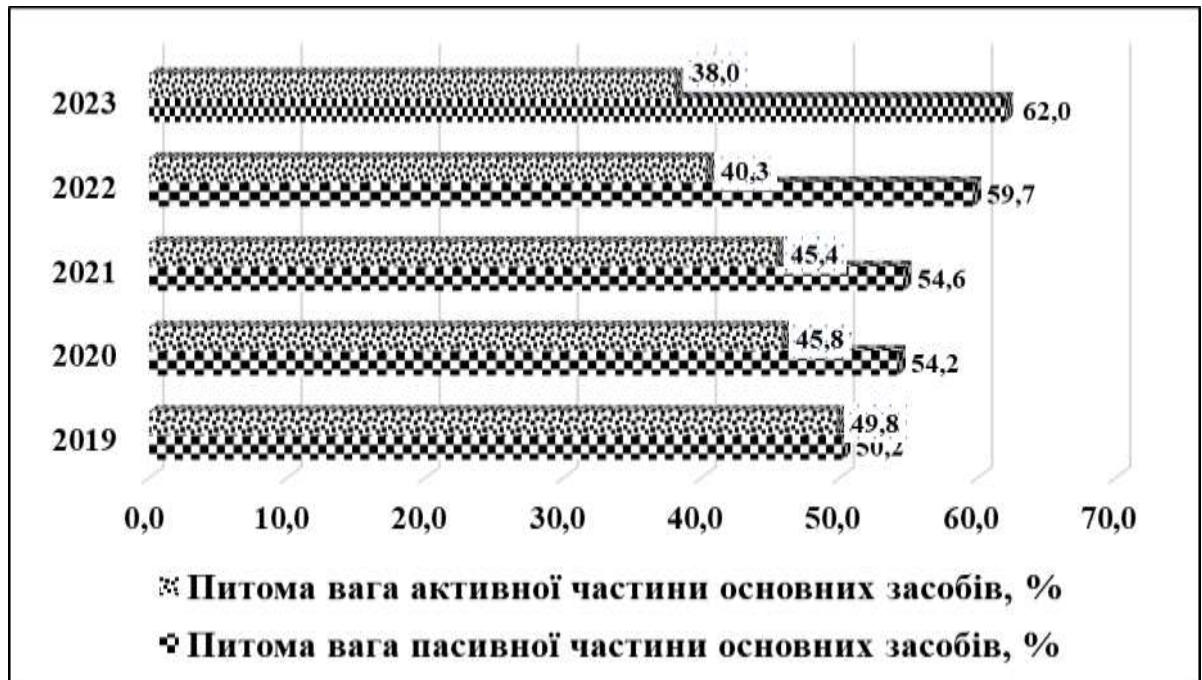

Рисунок 2.3 – Структура основних засобів ПАТ «Одескабель» за залишковою вартістю на кінець року за характером участі у виробничому процесі

Частка транспортних засобів залишалась порівняно стабільною (з 10,92% у 2019 році до 11,39% у 2023 році, +0,47 в.п.), що свідчить про підтримку необхідного рівня мобільності. Натомість частка інструментів, приладів та інвентарю (меблів) знизилась з 1,31% до 0,75% (–0,56 в.п.), що може свідчити про оптимізацію офісної та допоміжної інфраструктури.

Малоцінні необоротні матеріальні активи практично відсутні у структурі основних засобів, інвентарна тара має незначну частку (0,35% у 2023 році), а інші основні засоби мають тенденцію до скорочення питомої ваги (–0,02 в.п.). Це свідчить про спрощення та очищення активів від несуттєвих елементів.

2.3. Рух та стан основних засобів ПАТ «Одескабель»

У даному розділі здійснений комплексний аналіз руху та сучасного стану основних засобів підприємства на основі низки кількісних показників. Результати зазначеного аналізу дозволяють оцінити гостроту проблеми оновлення основних засобів і, в першу чергу, їх активної частини. В табл. 2.7 надано інформація щодо руху основних засобів за первісною вартістю в розрізі окремих видових груп в ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр.

Таблиця 2.7 – Рух основних засобів за первісною вартістю в ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр.

Видові групи основних засобів	2019	2020	2021	2022	2023
Будинки, споруди та передавальні пристрої					
надійшло	1329	10084	1337	23616	1458
вибуло	0	0	0	0	78
Машини та обладнання					
надійшло	71638	16592	13436	4640	4890
вибуло	67284	64361	124913	888	139
Транспортні засоби					
надійшло	12134	24201	1461	14365	3924
вибуло	1600	4537	3827	6083	0
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)					
надійшло	2463	5649	941	1023	1134
вибуло	130	117	115	408	153
Малоцінні необоротні матеріальні активи					
надійшло	948	1259	2885	1280	1193
вибуло	39	15	38	40	10
Всього					
надійшло	88512	57785	20060	44924	12599
вибуло	69053	69030	128893	7419	380

Як ми бачимо, 2021 рік – критичний рік, в якому здійснено значне вибуття майна, особливо обладнання. Це є наслідком модернізації виробництва, реалізації непридатного та надлишкового устаткування. У 2022 році спостерігається значне інвестування в інфраструктуру (споруди) та транспорт, що пов’язано з адаптацією до умов військового стану. 2023 рік – стабілізація: низькі показники вибуття, помірне надходження – ознака збереження наявних активів і можливої обережної інвестиційної політики.

Для підвищення обґрунтованості висновків і посилення дієвості рекомендацій необхідно провести детальний технічний аудит обладнання, яке залишилось після 2021 р.; переглянути ефективність інвестицій у 2022–2023 роках (чи дали результати вкладення у транспорт та споруди); збільшити частку оновлення машин та обладнання, якщо підприємство планує нарощувати виробництво; підвищити гнучкість та швидкість амортизаційної політики для МНМА, щоб уникати накопичення застарілих активів.

Для аналізу динаміки оновлення та вибуття основних засобів застосовуються відповідні коефіцієнти, що характеризують частку вартості введених або списаних основних засобів відносно їх загальної вартості. На основі даних ПАТ «Одескабель» за 2019–2023 рр. здійснено аналіз руху основних засобів за видовими групами (табл. 2.8).

Аналіз показників зазначеної таблиці свідчить про поступове скорочення темпів оновлення основних засобів ПАТ «Одескабель». Так, однойменний коефіцієнт знизився з 0,0353 у 2019 році до 0,0052 у 2023 році. Це вказує на істотне зменшення інвестицій у технічне переоснащення підприємства, що зумовлено як фінансовими обмеженнями, так і зниженням виробничої активності підприємства.

Водночас коефіцієнт вибуття також демонструє низхідну тенденцію – з 0,0278 у 2019 році до лише 0,0002 у 2023 році. Такий показник свідчити про

продовження термінів експлуатації основних засобів після закінчення амортизаційного періоду, а також про відсутність списання деяких застарілих об'єктів.

Таблиця 2.8 – Показники руху окремих груп основних засобів за первісною вартістю в ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр.

Видові групи основних засобів	2019	2020	2021	2022	2023
Будинки, споруди та передавальні пристрої					
коефіцієнт оновлення	0,0088	0,0629	0,0082	0,1261	0,0078
коефіцієнт вибуття	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0004
Машини та обладнання					
коефіцієнт оновлення	0,0337	0,0080	0,0068	0,0024	0,0025
коефіцієнт вибуття	0,0317	0,0303	0,0601	0,0005	0,0001
Транспортні засоби					
коефіцієнт оновлення	0,1442	0,2331	0,0144	0,1309	0,0345
коефіцієнт вибуття	0,0217	0,0616	0,0369	0,0600	0,0000
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)					
коефіцієнт оновлення	0,0833	0,1609	0,0262	0,0280	0,0302
коефіцієнт вибуття	0,0048	0,0043	0,0033	0,0114	0,0042
Малоцінні необоротні матеріальні активи					
коефіцієнт оновлення	0,2166	0,2240	0,3407	0,1319	0,1096
коефіцієнт вибуття	0,0112	0,0043	0,0068	0,0047	0,0010
Всього					
коефіцієнт оновлення	0,0353	0,0231	0,0084	0,0185	0,0052
коефіцієнт вибуття	0,0278	0,0276	0,0515	0,0031	0,0002

А тепер за окремими видовими групами основних засобів. Рівень оновлення в групі «Будинки, споруди та передавальні пристрої» є нерівномірним: значне зростання спостерігається у 2022 році (0,1261), що, ймовірно, пов'язано з реконструкцією або модернізацією об'єктів інфраструктури. При цьому коефіцієнт вибуття протягом усього періоду

залишався практично нульовим, що свідчить про відсутність вибракування або списання в цієї групі основних засобів.

Оновлення *машин і обладнання* було найбільш активним у 2019 році (0,0337), після чого відбулося поступове зниження цього показника до 0,0025 у 2023 році. У 2021 році спостерігалось зростання коефіцієнта вибуття до 0,0601, що свідчить про списання морально і фізично зношеного устаткування. Надалі вибуття різко скоротилось, що може свідчити про консервацію або відсутність нових капітальних закупівель.

Високими темпами оновлення у 2019–2020 роках характеризується група *«Транспортні засоби»* (відповідно 0,1442 і 0,2331), що свідчить про оновлення автопарку. У подальші роки ці показники знижуються, а в 2023 році вибуття повністю відсутнє. Це свідчить як про стабілізацію транспортного складу, так і про обмеження у фінансуванні його оновлення.

Оновлення групи *«Інструменти, прилади, інвентар (меблі)»* здійснювалося на стабільному, але відносно невисокому рівні. Найвищий коефіцієнт оновлення зафіксовано у 2020 році (0,1609). Вибуття залишається незначним протягом усього аналізованого періоду, що є типовим для даної групи активів.

Найвищі показники оновлення демонструє група *«Малоцінні необоротні матеріальні активи (МНМА)»*. Максимальне значення коефіцієнта оновлення зафіксовано у 2021 році (0,3407). Така динаміка свідчить про активну закупівлю дрібного інвентарю та допоміжного обладнання. Вибуття має незначні обсяги, що узгоджується з коротким терміном служби таких активів.

Узагальнено, можна зробити висновок про зменшення інтенсивності оновлення основних засобів на ПАТ «Одескабель» упродовж останніх років. Після активного оновлення в окремих групах у 2019–2020 роках (зокрема транспорт і МНМА), у подальшому спостерігається зниження цих темпів. Така

тенденція може бути ознакою як економії витрат, так і певної стагнації у розвитку виробничих потужностей.

Важливою складовою аналізу стану основних засобів підприємства є оцінка ступеня їх зносу. Рівень останнього має прямий вплив на ефективність виробництва та інвестиційну привабливість підприємства. На підставі даних, наданих у табл. 2.9, можна здійснити аналіз динаміки зносу за групами основних засобів ПАТ «Одескабель» у 2019–2023 роках.

Таблиця 2.9 – Ступень зносу основних засобів
в ПАТ «Одескабель» на кінець року за 2019-2023 рр., %

Видові групи основних засобів	2019	2020	2021	2022	2023	абсолютна зміна, частка од.	відносна (темп приросту/зниження), %
Земельні ділянки	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-
Інвестиційна нерухомість	67,87	59,27	56,65	62,58	58,46	-9,40	-13,86
Будинки, споруди та передавальні пристрої	48,55	47,13	48,51	43,81	45,06	-3,49	-7,19
Машини та обладнання	88,56	88,94	89,24	90,65	91,84	3,28	3,71
Транспортні засоби	36,63	35,37	46,15	50,20	57,55	20,92	57,09
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	78,31	75,13	83,00	88,09	91,55	13,23	16,90
Інші основні засоби	73,35	71,44	74,63	79,53	84,24	10,90	14,85
Малоцінні необоротні матеріальні активи	99,93	100,00	100,00	100,00	100,00	0,07	0,07
Інвентарна тара	38,02	29,21	45,28	61,34	76,77	38,74	101,90
Всього	80,52	79,93	80,51	81,19	82,64	2,12	2,64

По групі *«Будинки, споруди та передавальні пристрої»* (рис. 2.4) спостерігається зниження зносу з 48,55% до 45,06% (на 3,49 в.п., або -7,19%), що вказує на оновлення і підтримку технічного стану будівель і споруд на належному рівні.

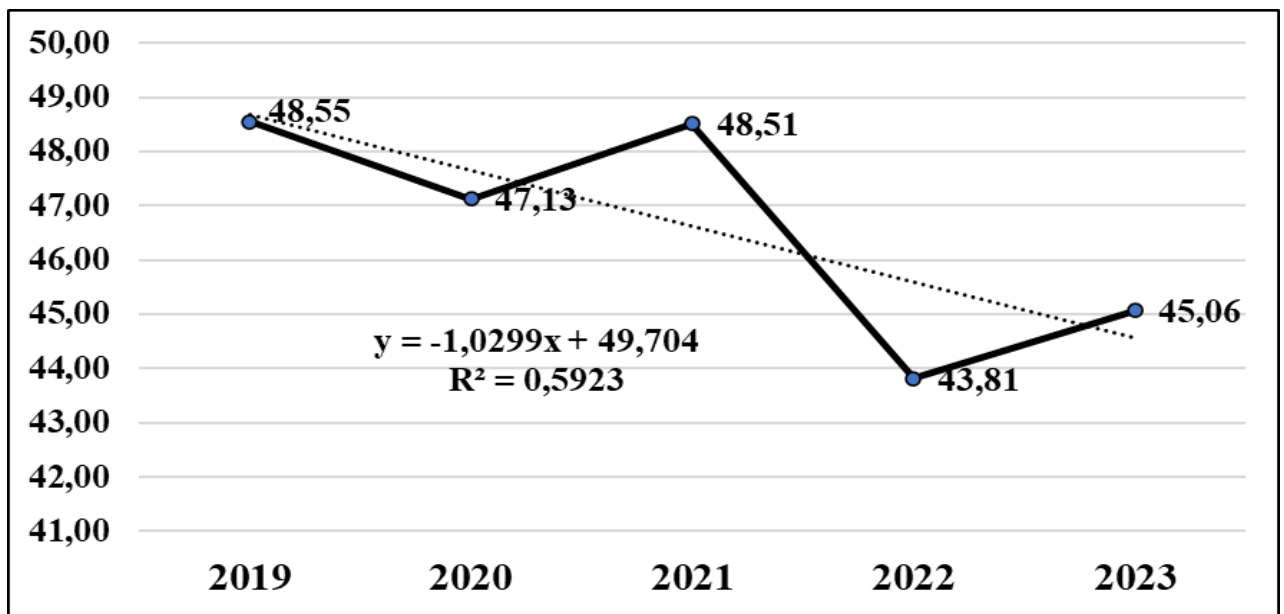

Рисунок 2.4 – Графік та математична модель динаміки ступеню зносу будинків, споруд та передавальних пристроїв у ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр., %

Ступінь зносу по групі *«Машини та обладнання»* – активної частині основних засобів підприємства – зріс (рис. 2.5) з 88,56% у 2019 році до 91,84% у 2023 році (тобто на 3,28 в.п., або на 3,71%). Хоча зазначена негативна динаміка незначна, абсолютний рівень зносу за даною групою є вкрай великим і критичним. Це вимагає планування оновлення обладнання в середньостроковій перспективі.

Найпомітніше зростання зносу спостерігається саме у групі *«Транспортні засоби»* (рис. 2.6): з 36,63% до 57,55%, що становить +20,92 в.п., або +57,09 %. Така динаміка свідчить про інтенсивне використання автотранспорту без

відповідного оновлення або введення в експлуатацію вже зношеного транспорту.

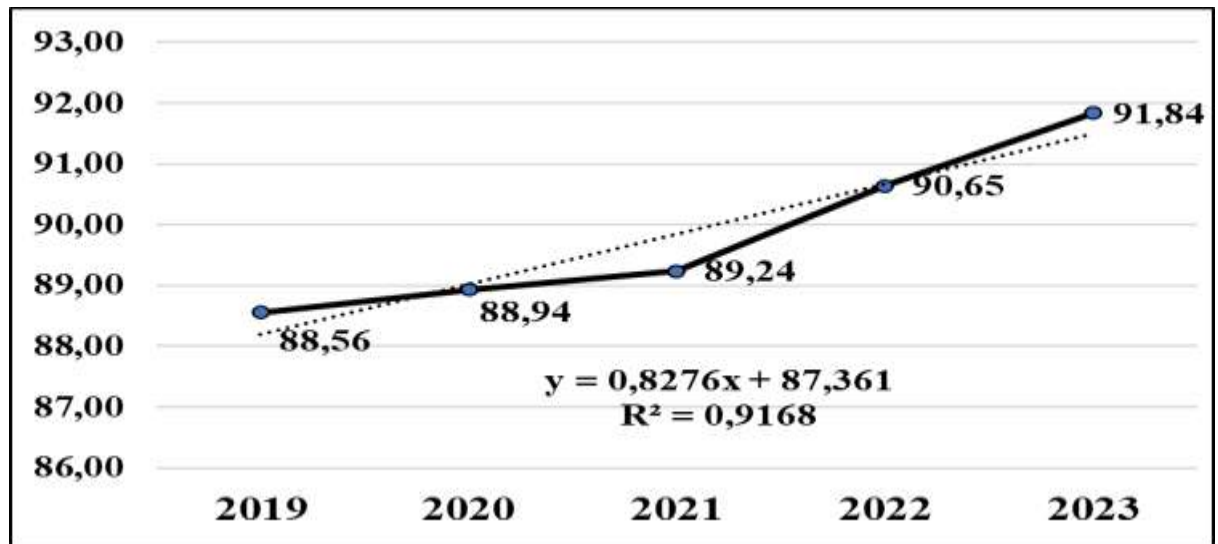

Рисунок 2.5 – Графік та математична модель динаміки ступеню зносу машин та обладнання в ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр., %

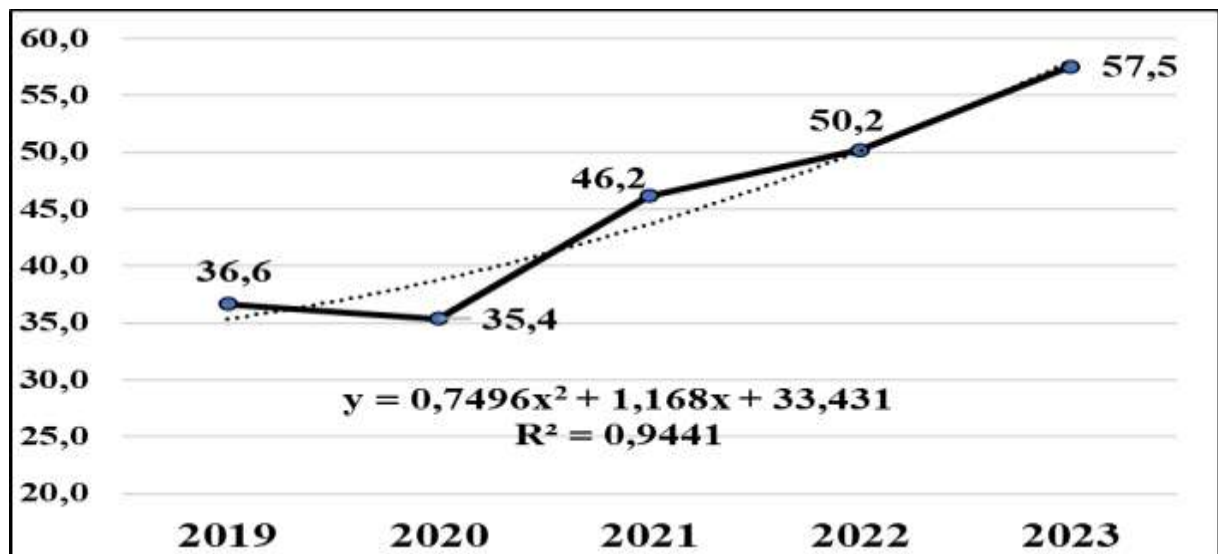

Рисунок 2.6 – Графік та математична модель динаміки ступеню зносу транспортних засобів у ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр., %

По групі «Інструменти, прилади, інвентар (меблі)» ступень зносу зростає (рис. 2.7) на 13,23 в.п. (з 78,31% до 91,55%), що є ознакою морального або

фізичного старіння допоміжного виробничого обладнання. Цей напрямок також потребує оновлення матеріально-технічної бази.

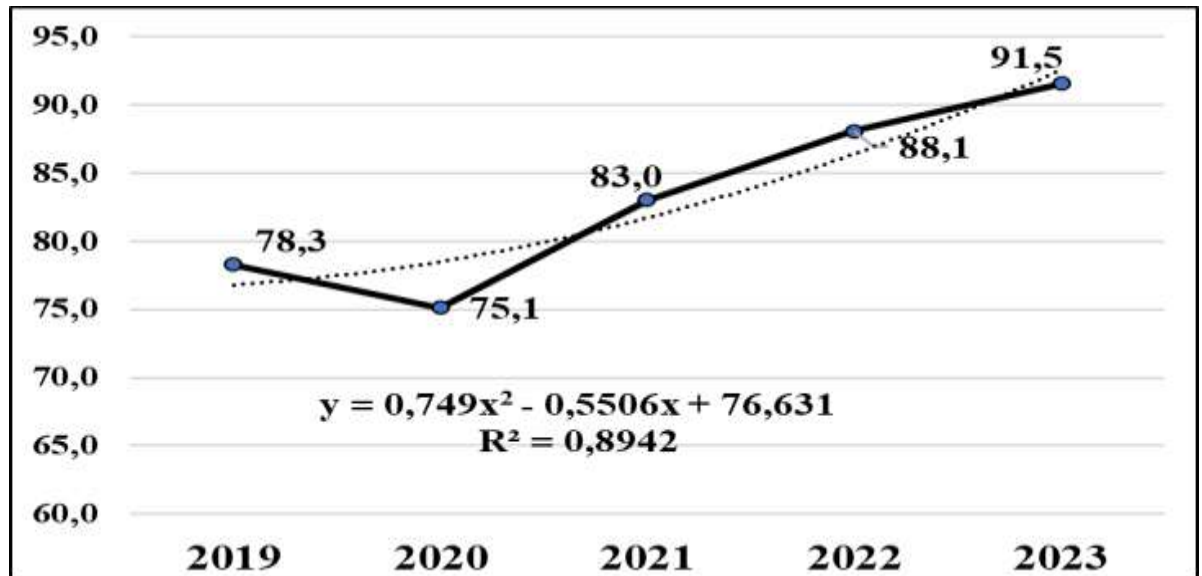

Рисунок 2.7 – Графік та математична модель динаміки ступеню зносу інструментів, приладів, інвентарю, меблів у ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр.,%

За результатами аналізу зносу основних засобів в розрізі окремих видових груп можна рекомендувати проведення детальної оцінки технічного стану основних засобів з метою визначення критичних об'єктів (що потребують заміни або модернізації). Це, по-перше. І по-друге, розробити довгострокову інвестиційну програму з оновлення машин та обладнання, орієнтовану на підвищення енергоефективності та продуктивності.

2.4. Аналіз результативності використання основних засобів ПАТ «Одескабель»

У даному підрозділі розглянемо динаміку основних узагальнюючих показників, що характеризують результативність використання основних засобів ПАТ «Одескабель». Зокрема фондівдачу основних засобів,

фондовіддачу їх активної частини, фондомісткість і рентабельність основних засобів. Аналіз зазначених показників дозволяє виявити ефективність процесів відтворювання та експлуатації основних засобів підприємств. Узагальнюючі показники продуктивності використання основних засобів ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр. представлені в табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Узагальнюючі показники продуктивності використання основних засобів ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр.

Найменування показника	2019	2020	2021	2022	2023	Зміна за 2019-2023 рр.	
						абсол.	темп приросту/зниження, %
Обсяг реалізованої продукції, млн. грн.	1764,1	1749,2	2072,1	1560,8	1817,1	53,0	3,00
Середньорічна величина основних засобів за залишковою вартістю, млн. грн.	460,8	493,1	481,7	459,8	438,7	-22,1	-4,79
Фондовіддача основних засобів, грн.	3,83	3,55	4,30	3,39	4,14	0,31	8,19
Фондоємність, грн.	0,26	0,28	0,23	0,29	0,24	-0,02	-7,57

Дані табл. 2.10 свідчать, що, незважаючи на коливання в окремі роки (зокрема спад у 2020 і 2022 роках), обсяг реалізованої продукції у 2023 році перевищив рівень 2019 року (на 53,0 млн грн або 3,0 %), що свідчить про здатність підприємства до адаптації до зовнішніх викликів, пов'язаних з військовою агресією РФ. Середньорічна вартість основних засобів за залишковою вартістю у 2023 році становила 438,7 млн грн, що на 22,1 млн грн (або 4,79 %) менше порівняно з 2019 роком.

Зазначені вище зміни обумовили позитивну динаміку показника фондовіддачі (табл. 2.10 і рис. 2.8), рівень якого протягом аналізованого періоду зріс на 0,31 грн (або 8,19 %), досягнув у звітному році 4,14 грн проти 3,83 грн. у

2019 р. Зіставний тренд спостерігається і в динаміці фондоємності: а саме, зниження з 0,26 грн у 2019 році до 0,24 грн у 2023 році (тобто на 0,02 грн. або 7,57 %).

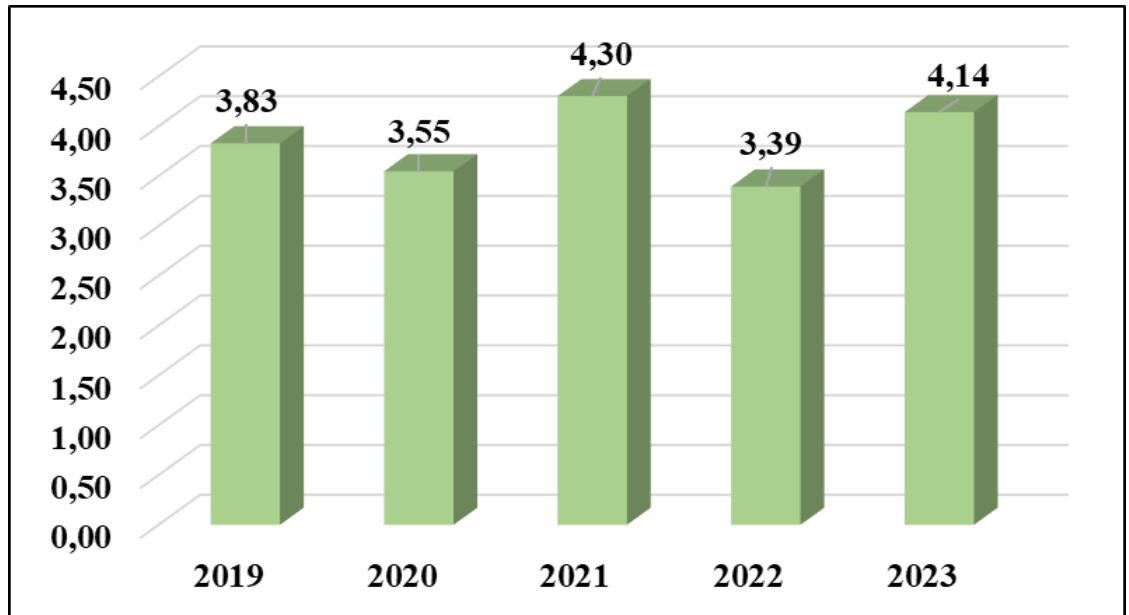

Рисунок 2.8 – Фондовіддача основних засобів ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр., грн.

Основою виробничого потенціалу підприємства, яка безпосередньо впливає на обсяг і якість виготовленої продукції, є активна частина основних засобів (машини, устаткування, виробничі механізми). Її ефективне використання забезпечує зростання продуктивності праці та рентабельності. У зв'язку з цим нами проаналізовано динаміка основних показників продуктивності активної частини основних засобів ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр. (табл. 2.11).

Дані зазначеної таблиці та рисунку 2.9 свідчать, що незважаючи на скорочення вартості активної частини основних засобів, ПАТ «Одескабель» продемонструвало зростання продуктивності її використання. Зростання фондовіддачі активної частини основних засобів (з 8,12 грн. у 2019 році до

10,52 грн. у 2023 році) та зниження фондоемності (з 0,12 грн. до 0,10 грн.) є позитивними результатами, які свідчать про більш раціональне використання виробничих потужностей.

Таблиця 2.11 – Узагальнюючі показники продуктивності використання активної частини основних засобів ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр.

Найменування показника	2019	2020	2021	2022	2023	Зміна за 2019-2023 рр.	
						абсол.	темп приросту/зниження, %
Обсяг реалізованої продукції, млн. грн.	1764,1	1749,2	2072,1	1560,8	1817,1	53,0	3,00
Середньорічна величина активної частини основних засобів за залишковою вартістю, млн. грн.	217,2	236,6	220,8	198,0	172,8	-44,4	-20,45
Фондовіддача активної частини основних засобів, грн.	8,12	7,39	9,39	7,88	10,52	2,40	29,49
Фондоємність по активній частині основних засобів, грн.	0,12	0,14	0,11	0,13	0,10	-0,03	-22,77

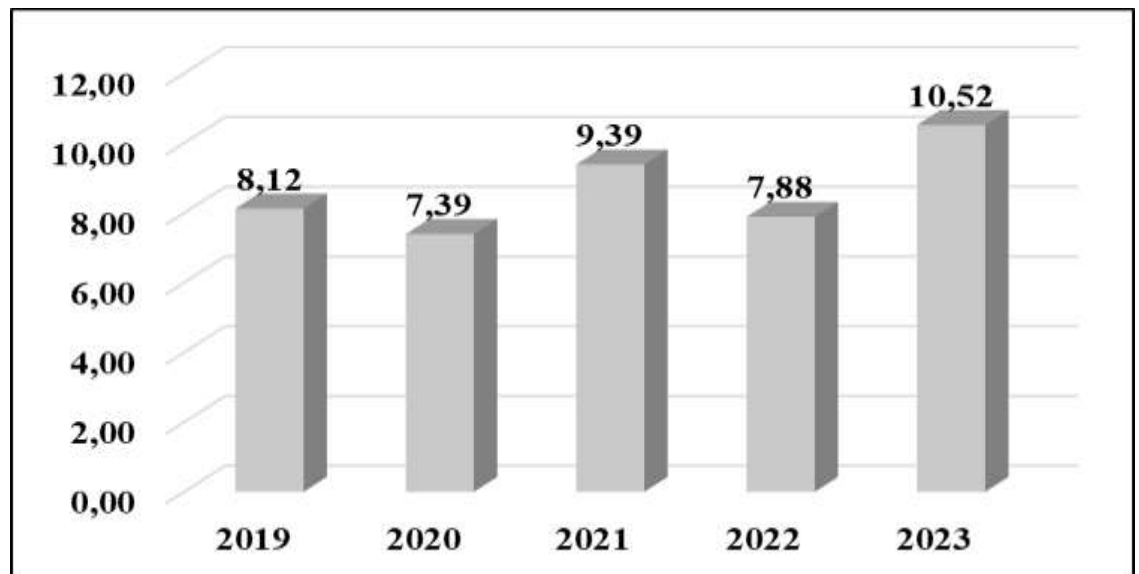

Рисунок 2.9 – Фондовіддача активної частини основних засобів ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр., грн.

Для оцінки ефективності використання основних засобів підприємства застосовують показник фондорентабельності. Останній визначається як на основі прибутку від реалізації продукції, так і на основі чистого прибутку від господарської діяльності. Формування зазначених показників в ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр. надані в табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Формування фінансового результату від господарської діяльності ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр.

Найменування показника	2019	2020	2021	2022	2023	Динаміка за 2019-2023 рр.	
						абсол.	відносна (темپ приросту/зниження), %
Фінансовий результат від реалізації продукції, млн. грн.	53,7	82,1	113,2	120,6	56,5	2,8	5,25
Фінансовий результат від іншої операційної діяльності, млн. грн.	11,2	-10,2	7,2	1,6	-8,6	-19,7	-176,96
Фінансовий результат від неопераційної діяльності, млн. грн.	-40,9	-107,8	-54,8	-148,4	-95,5	-54,6	133,46
Фінансовий результат від господарської діяльності до оподаткування, млн. грн.	24,0	-35,9	65,6	-26,1	-47,5	-71,5	-298,17
Чистий фінансовий результат від господарської діяльності, млн. грн.	17,7	-27,1	55,4	-27,2	-43,0	-60,7	-342,43

Як ми бачимо, протягом аналізованого періоду основна діяльність ПАТ «Одескабель» (виробництво і реалізація продукції) забезпечувала позитивний фінансовий результат. У 2019 році він становив 53,7 млн грн і зріс до 120,6 млн грн у 2022 році. Проте вже у 2023 році спостерігається суттєве його зниження

(до 56,5 млн грн.), що є наслідком випередження динаміки собівартості над динамікою обсягу реалізованої продукції на 5,83 відсоткових пунктів. Загалом за п'ять років приріст становив лише 2,8 млн грн або 5,25 %.

Фінансовий результат від іншої операційної діяльності зазнавав значних коливань: від 11,2 млн. грн. до збитків у розмірі 19,7 млн. грн. Це є наслідком нестабільності у супутній операційній діяльності підприємства.

Найбільш проблемною складовою в аналізований період залишалась неопераційна діяльність. Починаючи з 2019 року підприємство щороку фіксувало значні збитки: від –40,9 млн грн до –148,4 млн грн у 2022 році. У 2023 році збиток зменшився до –95,5 млн грн, проте загальне зростання збитковості склало 54,6 млн грн або 133,46%. Це вказує на серйозні проблеми у сфері фінансування, кредитної політики, обслуговування боргів або неефективного управління фінансовими ресурсами, які потребують невідкладного перегляду.

Вплив зазначених чинників обумовив негативну динаміку чистого фінансового результату від господарської діяльності підприємства: від прибутку у 17,7 млн. грн. у 2019 році до збитку в розмірі 43,0 млн. грн. у 2023 році. Сумарне погіршення становить 60,7 млн грн, або –342,43%.

Показники ефективності використання основних засобів ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр., які визначені за результатами розрахунків, здійснених в табл. 2.12, надані в табл. 2.13 і на рис. 2.10 – 2.12. Як ми бачимо, рентабельність основних засобів за прибутком від реалізації продукції демонструвала позитивну динаміку до 2022 року, піднявшись з 11,66 % у 2019 до 26,24 % у 2022. Проте у 2023 році вона знизилась до 12,89 %. Загальний приріст склав 1,23 відсоткових пунктів або 10,55 %, що свідчить про певну стабільність ефективності використання фондів у основної діяльності підприємства.

Таблиця 2.13 – Показники ефективності використання основних засобів ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр.

Найменування показника	2019	2020	2021	2022	2023	Зміна за 2019-2023 рр.	
						абсол.	темп приросту/зниження, %
Прибуток від реалізації продукції за повною собівартістю, млн. грн.	53,7	82,1	113,2	120,6	56,5	2,8	5,25
Чистий прибуток від господарської діяльності, млн. грн.	17,7	-27,1	55,4	-27,2	-43,0	-60,7	-342,43
Середньорічна величина основних засобів за залишковою вартістю, млн. грн.	460,8	493,1	481,7	459,8	438,7	-22,1	-4,79
Рентабельність основних засобів по прибутку від реалізації продукції, %	11,66	16,65	23,51	26,24	12,89	1,23	10,55
Рентабельність основних засобів по чистому прибутку від господарської діяльності, %	3,84	-5,50	11,50	-5,92	-9,79	-13,63	-354,63

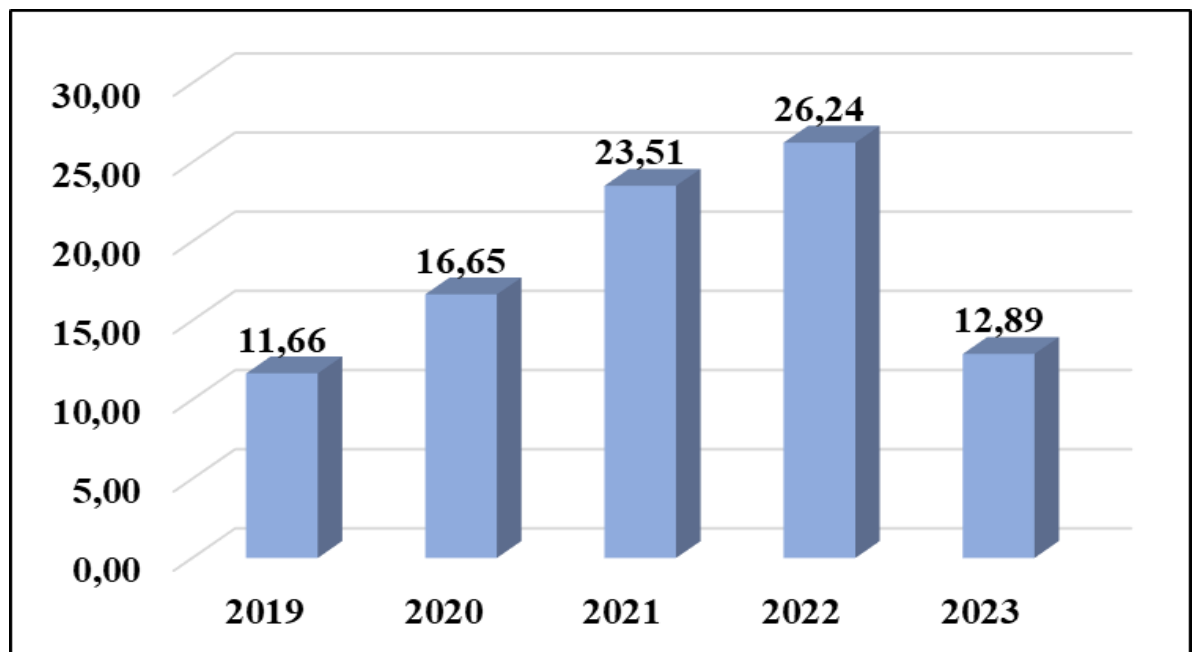

Рисунок 2.10 – Рентабельність основних засобів по прибутку від реалізації продукції ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр.,%

Для поглибленого аналізу динаміки рентабельності основних засобів ПАТ «Одескабель» за період 2019–2023 років, розрахованої на основі прибутку від реалізації продукції, нами побудовано графік і математична модель тренду (див. рис. 2.12).

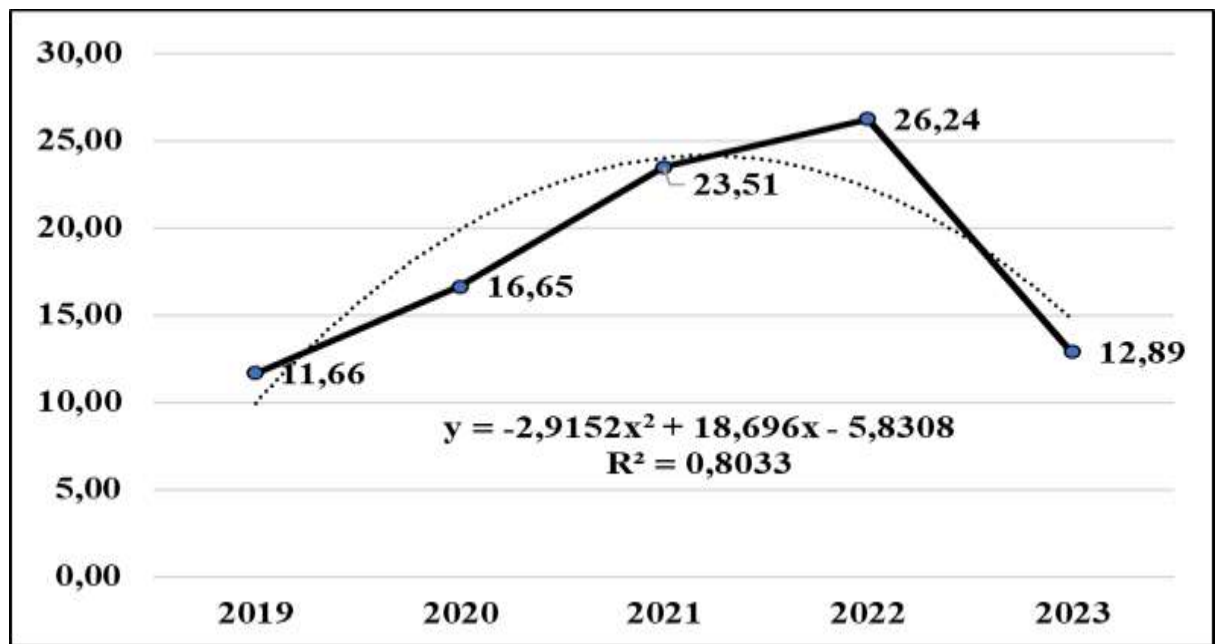

Рисунок 2.11 – Графік та математична модель динаміки рентабельності основних засобів по прибутку від реалізації продукції у ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр., %

Вид математичної моделі, представленої на рис. 2.11, обраний за критерієм «максимум R^2 ». Коефіцієнт детермінації R^2 досягає свого максимального значення (0,8033) при параболі другого порядку. Це означає, що остання найбільш адекватно описує реальну динаміку модельованого показника. Коефіцієнти при невідомих свідчать, що в ПАТ «Одескабель» склалася тенденція уповільненого зростання останнього. Ця тенденція є негативною, тому що після 2022 року (року досягнення свого пікового значення) рівень модельованого показника буде знижуватися. І якщо ця тенденція збережеться в майбутньому, то вже у 2025 році рентабельність основних засобів

за прибутком від реалізації продукції досягне негативного значення.

Рентабельність основних засобів за чистим прибутком від господарської діяльності демонструє катастрофічне падіння: з 3,84% у 2019 році до -9,79% у 2023 році, тобто зниження на 13,63 відсоткових пунктів (темп зміни –354,63%).

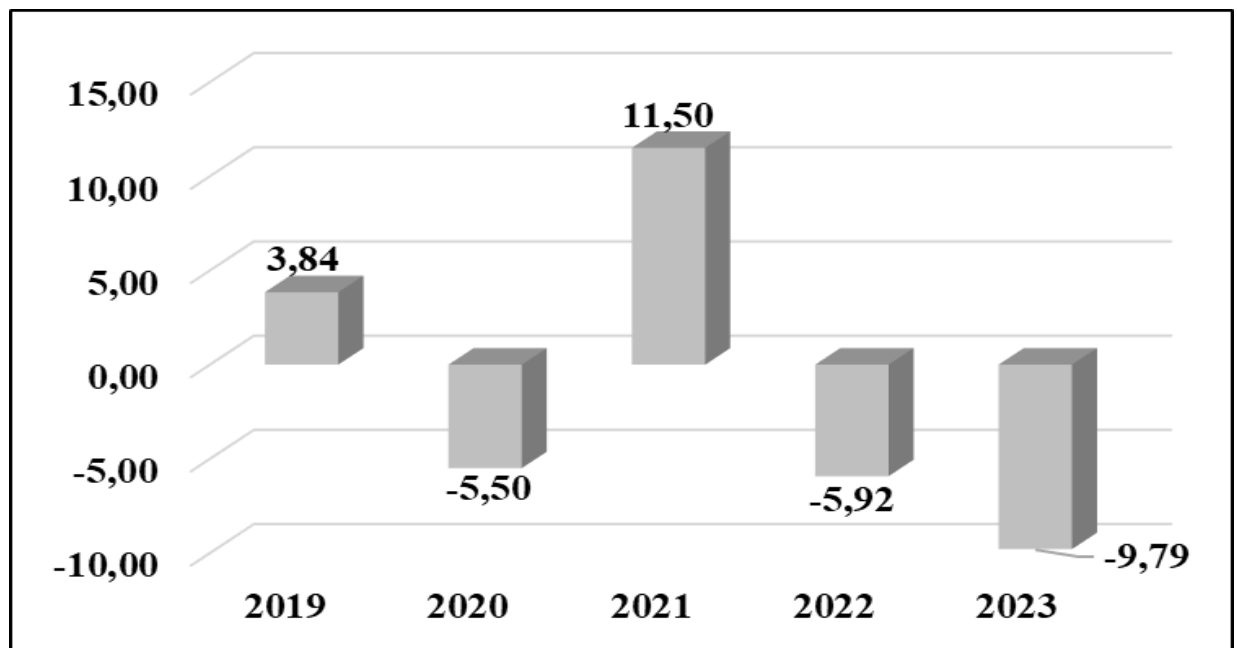

Рисунок 2.12 – Рентабельність основних засобів по чистому прибутку від господарської діяльності ПАТ «Одескабель» за 2019-2023 рр.,%

Результати аналізу вказують на критичну ситуацію із рентабельністю основних засобів ПАТ «Одескабель», особливо за показником чистого прибутку. Незважаючи на зростання доходу від реалізації, значні збитки у 2022–2023 рр. зумовили зниження загальної ефективності використання необоротних активів підприємства. Це потребує перегляду фінансово-виробничої стратегії підприємства і оптимізації витрат.

РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМКІВ ТА ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»

3.1. Стратегічні напрямки і тактичні завдання щодо підвищення ефективності використання основних засобів в ПАТ «Одескабель»

Ключовою умовою для обґрунтованого та ефективного впровадження заходів щодо підвищення результативності використання основних засобів промислового підприємства є вибір стратегічних напрямів є досягнення зазначеної мети. За відсутності стратегічного підходу такі заходи можуть мати лише короткостроковий або обмежений ефект, не усуваючи глибинних проблем у сфері управління необоротними активами.

Проведений у попередньому розділі кваліфікаційної роботи аналіз дозволив нам сформулювати низку стратегічних напрямів збільшення продуктивності підвищення ефективності використання основних засобів в ПАТ «Одескабель». Коротко зупинимося на розгляді останніх.

1. Модернізація та оновлення обладнання:

- *впровадження сучасного та енергоефективного обладнання для підвищення продуктивності та зниження витрат на експлуатацію;*
- *модернізація обладнання з урахуванням термінів експлуатації та технічного стану основних засобів.*

2. Оптимізація управління основними засобами:

- *впровадження сучасних інформаційних систем для управління основними засобами з метою автоматизації обліку, моніторингу та аналізу ефективності їх використання;*
- *проведення періодичної інвентаризації основних засобів для виявлення неефективно використовуваних або застарілих активів.*

3. Підвищення ефективності експлуатації основних засобів:

- *проведення тренінгів* для співробітників з метою підвищення їх кваліфікації у належній експлуатації обладнання;
- *впровадження програм* профілактичного обслуговування та ремонту для зменшення ризику простоїв та поломок основних засобів.

4. Диверсифікація використання основних засобів:

- *розширення виробничих ліній* за рахунок використання наявних основних засобів для впровадження нових продуктів або розширення виробничих потужностей;
- *розгляд можливостей оренди або лізингу* додаткових основних засобів для збільшення фінансової гнучкості без значних капітальних витрат.

5. Інновації та розвиток:

- *залучення інвестицій* у НДДКР для розробки інноваційних рішень, які можуть підвищити ефективність використання основних засобів;
- *співпраця з науковими установами* або іншими підприємствами для впровадження передових технологій.

6. Екологічні ініціативи:

- *впровадження нових технологій*, які зменшують енергоспоживання та негативний вплив на довкілля, що дозволить знизити витрати на експлуатацію основних засобів;
- *оптимізація процесів утилізації відходів* для зменшення витрат і забезпечення екологічної безпеки.

7. Підвищення соціальної відповідальності:

- *інвестування у соціальні проекти* або програми, що підвищують імідж компанії та покращують відносини з громадами;
- *забезпечення комфортних умов праці* для працівників, що підвищить продуктивність і зменшить плинність кадрів.

8. Використання аналітики та управлінських рішень:

- *використання сучасних аналітичних інструментів для оцінки ефективності використання основних засобів; збір та аналіз даних допоможуть виявити проблеми та можливості для поліпшення;*
- *розробка системи прогнозування для оптимізації використання основних засобів, враховуючи ринкові тренди та потреби в продукції.*

9. Підтримка та розвиток персоналу:

- *впровадження програм підвищення кваліфікації та розвитку навичок співробітників, щоб вони могли ефективно використовувати основні засоби та реагувати на зміни в технологіях;*
- *удосконалення систем мотивації працівників з метою посилення стимулів до підвищення продуктивності та ефективності використання основних засобів.*

10. Створення системи управління ризиками:

- *регулярна оцінка ризиків, пов'язаних з експлуатацією основних засобів, таких як технічні збої, природні катастрофи або зміни в законодавстві;*
- *створення планів дій на випадок виникнення ризиків, що дозволить зменшити їх вплив на діяльність компанії.*

11. Підвищення фінансової гнучкості:

- *аналіз витрат на експлуатацію основних засобів та виявлення можливостей для зменшення витрат, наприклад, шляхом рефінансування або оптимізації витрат;*
- *вивчення можливостей залучення зовнішнього фінансування для модернізації основних засобів, зокрема через кредити, гранти або інвестиційні програми.*

12. Впровадження стандартів якості:

- *впровадження міжнародних стандартів якості, таких як ISO 9001, що*

сприятиме покращенню процесів управління основними засобами та підвищенню їх ефективності;

- *розробка системи контролю якості*, що дозволяє забезпечити відповідність продукції та процесів встановленим стандартам.

Для реалізації розглянутих вище напрямків підвищення ефективності використання основних засобів в ПАТ «Одескабель» необхідно виконати цілу низку тактичних завдань, зокрема:

- 1) здійснити модернізацію технологічного обладнання на лінії MVL - 1;
- 2) забезпечити розширення обсягів виготовлення LAN-кабелів за рахунок модернізації наявного та впровадження нового обладнання на лінії АТ 930;
- 3) забезпечити обсяг замовлень силового кабелю, проводів та шнурів за рахунок модернізації наявного та впровадження нового обладнання, зокрема: EP 500 та обладнання на лінії ME-90;
- 4) продовжити роботи з освоєння виробництва низьковольтних електричних кабелів із застосуванням безгалогенних матеріалів відповідно до вимог міжнародних та європейських стандартів (IEC 62821 та EN 50525-3);
- 5) освоїти виробництво та реалізацію кабелів із кремнійорганічної гуми;
- 6) збільшити обсяг виготовлення волоконно-оптичного кабелю за рахунок модернізації наявного та впровадження нового обладнання на лінії OFC-45;
- 7) освоїти виробництво гнучкого модуля (flex/soft tube) для застосування в магістральних та міських волоконно-оптичних кабелях;
- 8) розробити конструкції та відпрацювати технологію виготовлення оптичних кабелів із багатомодовим оптичним волокном OM-4;
- 9) освоїти технологію виготовлення сухих оптичних модулів з негорючого ПБТ для виробництва оптичних кабелів, що відповідають стандарту EN 50575;
- 10) збільшити обсяги виробництва і продажів нагрівального кабелю за рахунок модернізації машини для різання проводів всіх перерізів;

- 11) розробити та впровадити у виробництво подовжувач для побутових потреб на основі ПВС-0,75;1,5; 2,5; 4,0;
- 12) продовжити роботи з освоєння виробництва армованих проводів з температурою експлуатації до 90 °С відповідно до вимог європейських стандартів (EN 50525);
- 13) здійснити модернізацію обладнання в цехах: ВК; № 2; № 3;
- 14) здійснити реконструкцію трансформаторної підстанції ТП – 1713;
- 15) розширити можливості табличних звітів системи Триплан;
- 16) переробити інтерфейс головного меню системи Триплан.

3.2. Економічне обґрунтування заходів з підвищення ефективності використання основних засобів

З метою вирішення завдань, визначених у розділі 3.1, нами спільно з фахівцями підприємства було розроблено конкретні заходи для реалізації тактичних цілей, спрямованих на збільшення продуктивності та підвищення ефективності використання основних засобів в ПАТ «Одескабель». Розроблені заходи забезпечують підвищення продуктивності обладнання, збільшення обсягів виробництва продукції, скорочення втрат від браку та зниження енергоємності виробництва.

Проведений в 2-му розділі аналіз виявив високий знос машин та обладнання. Так, в 2023 році ступень останнього склав 91,84 %. Звідси одним із ключових напрямів підвищення ефективності використання основних засобів в ПАТ «Одескабель» є оновлення і модернізація обладнання. В першу чергу, необхідно здійснити зазначені процеси на лініях, які задіяні у виробництві силового кабелю, проводів та шнурів. Зазначена номенклатурна група забезпечила у 2023 році понад половину (52,65 %) вартості всього обсягу

виробництва кабельної продукції підприємства. Це свідчить про ключову роль даного виду кабелю у формуванні доходів підприємства, а збільшення обсягів його виробництва здатне істотно покращити рівень використання основних засобів і фінансові результати підприємства в цілому.

Важливим фактором на користь такого рішення є сприятлива ринкова ситуація. З урахуванням активного оновлення енергетичної інфраструктури України, а також інтенсивного розвитку житлового і комерційного будівництва, попит на силовий кабель стабільно зростає. Це створює передумови для прогнозованого і довготривалого збуту, що виправдовує розширення виробничих масштабів.

Конкретно ми пропонуємо здійснити оновлення і модернізацію обладнання на лінії ЕР 500. Лінія ЕР 500, яка експлуатується в ПАТ «Одескабель», призначена для нанесення ізоляції та оболонки на силові кабелі, проводи та шнури. Однак через тривалий строк експлуатації та моральне старіння окремих вузлів, її продуктивність, енергоефективність і стабільність якості готової продукції не відповідають сучасним вимогам ринку. Здійснення модернізації обладнання на даній лінії забезпечить:

- підвищення продуктивності лінії, що дозволить збільшити обсяги виробництва без розширення виробничих площ;
- економію енергії та матеріалів, оскільки нові технології сприяють зниженню споживання енергоносіїв та більш ефективному використанню сировини;
- поліпшення якості продукції (забезпечення стабільних характеристик кабельної продукції та відповідність сучасним стандартам;
- розширення асортименту продукції, оскільки нове обладнання дозволяє виготовляти різні типи кабелів та шнурів;

- вихід на нові ринки збуту; покращення якості та конкурентоспроможності продукції відкриває можливості для збільшення експорту.

Таблиця 3.1 – План здійснення оновлення й модернізації обладнання на лінії EP 500

Напрями модернізації	Зміст	Захід	Очікуваний ефект	Капітальні витрати, тис. грн.
Підвищення продуктивності лінії	модернізація екструдера	заміна основного шнека на високопродуктивний тип з покращеним тепловим контролем	збільшення швидкості екструзії до 15–20 %	600
	автоматизація системи керування	впровадження PLC з сенсорним інтерфейсом та онлайн моніторингом	зменшення простоїв на 8-10 %	250
Покращення якості ізоляції	модернізація системи охолодження та калібрування	встановлення охолоджувальної ванни з регулюванням температури	покращення геометрії готових виробів, зниження термічних деформацій	200
	механізація змотування та подачі	заміна приводу змотувача та синхронізація з екструдером	стабільна намотка, зменшення обривів	150
Скорочення поточних витрат	лазерний контроль товщини ізоляції	установка лазерного або ультразвукового контролю	зниження браку, економія матеріалу на 2–4 %	400
	підвищення енергоефективності	установка частотних перетворювачів на основні електродвигуни	економія електроенергії до 15–18 %	120

В якості слабких сторін оновлення і модернізації обладнання на лінії EP 500 слід відмітити:

- високі інвестиційні витрати (капітальні вкладення);

- неминучі простої лінії на час заміни або модернізації обладнання;
- додаткові витрати на навчання персоналу, оскільки впровадження нових технологій потребує підвищення кваліфікації робітників.

Вихідні дані для розрахунків економічної ефективності здійснення оновлення і модернізації обладнання на лінії EP 500 представлені в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Вихідні дані для оцінки економічної ефективності оновлення і модернізації обладнання на лінії EP 500

№ п/п	Найменування показника	Одиниця виміру	Значення показника
1	Збільшення швидкості екструзії на лінії EP 500	%	15,45
2	Зменшення простоїв лінії EP 500	%	8,20
3	Середня частка тривалості процесу екструзії у загальній тривалості виробничого циклу виготовлення силового кабелю, проводів та шнурів	%	14,86
4	Зниження браку	%	2,80
5	Економія електроенергії	%	16,00
6	Капітальні вкладення на здійснення заходу	тис. грн.	1 720
7	Втрати від браку при виробництві силового кабелю, проводів та шнурів у 2024 р.	тис. грн.	1 864,7
8	Витрати на електроенергію при виробництві силового кабелю, проводів та шнурів у 2024 р.	тис. грн.	2 941,5
9	Річний обсяг виробництва силового кабелю, проводів та шнурів у 2024 р.	км	5 814,8
10	Середня ціна 1 км силового кабелю, проводів та шнурів на початок 2025 р.	тис. грн.	276,5
11	Середньорічна (залишкова) вартість основних засобів у 2024 р.	тис. грн.	441 228
12	Обсяг реалізованої продукції у 2024 р.	тис. грн.	2 370 055
13	Прибуток від реалізації продукції у 2024 р.	тис. грн.	138 846
14	Чистий прибуток від господарської діяльності	тис. грн.	6 925
15	Рентабельність продажів у 2024 р.	%	8,03

Розрахунки економічної ефективності оновлення і модернізації обладнання на лінії ЕР 500

1. Індекс підвищення продуктивності лінії ЕР 500:

$$1 + (15,45 + 8,200 / 100 = 1,24$$

2. Збільшення обсягів виробництва силового кабелю, проводів та шнурів за рахунок здійснення модернізації лінії ЕР 500:

$$5\,814,8 * (1,24 - 1) * 14,86 / 100 = 204,4 \text{ (км)}$$

3. Збільшення обсягів виробництва силового кабелю, проводів та шнурів за рахунок здійснення модернізації лінії ЕР 500:

$$204,4 * 276,5 = 56\,503,3 \text{ (тис. грн.)}$$

4. Обсяг реалізованої продукції у 2025 р. з урахуванням впровадження заходу:

$$2\,370\,055 + 56\,503,3 = 2\,426\,558,3 \text{ (тис. грн.)}$$

5. Фондовіддача основних засобів у 2024 р.:

$$2\,370\,055 / 441\,228 = 5,37 \text{ (грн.)}$$

6. Середньорічна (залишкова) вартість основних засобів після впровадження заходу

$$441\,228 + 1\,720 = 442\,948 \text{ (тис. грн.)}$$

7. Фондовіддача основних засобів у 2025 р. з урахуванням впровадження заходу:

$$426\,558,3 / 442\,948 = 5,48 \text{ (грн.)}$$

8. Збільшення фондівіддачі основних засобів за рахунок впровадження заходу:

- в абсолютному виразі:

$$5,48 - 5,37 = 0,11 \text{ (грн.)}$$

- у відносному виразі:

$$(0,11 / 5,37) = 1,99 \%$$

9. Збільшення прибутку від реалізації продукції за рахунок збільшення фізичних обсягів виробництва силового кабелю, проводів та шнурів:

$$56\,503,3 * 8,03 / 100 = 4\,539,9 \text{ (тис. грн.)}$$

10. Індекс зростання (у натуральному виразі) виробництва силового кабелю, проводів та шнурів за рахунок впровадження заходу:

$$(5\,814,8 + 204,4) / 5\,814,8 = 1,04$$

11. Зниження річних втрат від браку у виробництві силового кабелю, проводів та шнурів:

$$1\,864,7 * 2,80 * 1,04 / 100 = 54,0 \text{ (тис. грн.)}$$

12. Річна економія витрат на електроенергію:

$$2\,941,5 * 16,00 * 1,04 / 100 = 487,2 \text{ (тис. грн.)}$$

13. Загальна сума збільшення річного прибутку від реалізації продукції за рахунок впровадження заходу:

$$4\,539,9 + 54,0 + 487,2 = 5\,081,2 \text{ (тис. грн.)}$$

14. Сума річного прибутку від реалізації продукції з урахуванням впровадження заходу:

$$138\,846 + 5\,081,2 = 143\,927,2 \text{ (тис. грн.)}$$

15. Рентабельність основних засобів по прибутку від реалізації продукції у 2024 р.:

$$(138\,846 / 441\,228) * 100 = 31,47 \%$$

16. Рентабельність основних засобів по прибутку від реалізації продукції з урахуванням впровадження заходу:

$$(143\,927,2 / 442\,948) * 100 = 32,49 \%$$

17. Збільшення рентабельності основних засобів по прибутку від реалізації продукції за рахунок впровадження заходу:

- в абсолютному виразі:

$$32,49 - 31,47 = 1,02 \text{ (відсоткових пунктів)}$$

- у відносному виразі:

$$(1,02 / 31,47) * 100 = 3,26 \%$$

18. Податковий коректор:

$$1 - 18 / 100 = 0,82$$

19. Збільшення чистого прибутку від реалізації продукції за рахунок впровадження заходу:

$$5\,081,2 * 0,82 = 4\,166,6 \text{ (тис. грн.)}$$

20. Термін окупності капітальних вкладень на здійснення модернізації обладнання на лінії EP 500:

$$1\,720 / 4\,166,6 = 0,41 \text{ (роки)}$$

Результати проведених вище розрахунків узагальнені в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Показники економічної ефективності заходу щодо оновлення і модернізації обладнання на лінії ЕР 500

Найменування показника	Одиниця виміру	Значення показника
1. Зростання фізичних обсягів виробництва силового кабелю, проводів та шнурів:		
- в абсолютному вимірі	км	24,4
- у відносному вимірі	%	3,51
2. Збільшення обсягу реалізованої продукції:		
- в абсолютному вимірі	тис. грн.	56 503,3
- у відносному вимірі	%	2,38
3. Збільшення прибутку від реалізації продукції:		
- в абсолютному вимірі	тис. грн.	5 081,2
- у відносному вимірі	%	3,66
4. Підвищення фондовіддачі основних засобів:		
- в абсолютному вимірі	грн.	0,11
- у відносному вимірі	%	1,99
5. Підвищення рентабельності основних засобів по прибутку від реалізації продукції:		
- в абсолютному вимірі	від. пункт.	1,02
- у відносному вимірі	%	3,26
6. Термін окупності додаткових капітальних вкладень, років	роки	0,41

Результати проведених розрахунків, представлені в табл. 3.3, свідчать про високу економічну ефективність заходу щодо оновлення і модернізації обладнання на лінії ЕР 500. Так, його впровадження дозволить збільшити обсяги виробництва силового кабелю, проводів та шнурів на 56 млн. 503 тис. грн., що у свою чергу, забезпечить зростання прибутку від реалізації продукції в ПАТ «Одескабель» на 5 млн. 081,2 тис. грн.

Зазначені позитивні зміни забезпечать підвищення фондовіддачі основних засобів підприємства на 0,11 грн. (1,99 %) та зростання рентабельності останніх

(за показником прибутку від реалізації продукції) на 1,02 відсоткових пунктів (або на 3,26 %). Додаткові капітальні вкладення у розмірі 1 млн 720 тис. грн окупляться за 0,41 року, що суттєво менше від нормативного строку окупності.

Таким чином, можна зробити висновок щодо доцільності впровадження в ПАТ «Одескабель» заходу з оновлення і модернізації обладнання на лінії ЕР 500.

ВИСНОВКИ

1. У сучасних умовах господарювання ефективно використання основних засобів є одним із ключових чинників забезпечення стабільного розвитку підприємств, підвищення конкурентоспроможності та прибутковості їхньої діяльності. Особу актуальність вказана проблема набуває в галузях з високим рівнем фондоозброєності праці. До таких галузей належить і електротехнічна промисловість, у складі якої важливе місце посідає кабельне виробництво.

2. ПАТ «Одескабель» є стратегічно важливим підприємством для розвитку інфраструктури країни, забезпечуючи:

- розбудову цифрових мереж;
- модернізацію енергетичних систем;
- імпортозаміщення кабельної продукції;
- експортний потенціал України у сфері високих технологій.

3. Результати проведеного в роботі аналізу свідчать про суттєві коливання ключових показників діяльності підприємства. У звітному 2023 році зростання обсягу реалізованої продукції на 16 % сприяло суттєвому підвищенню продуктивності праці, фондовіддачі та оборотності обігових коштів підприємства. Водночас, незважаючи на підвищення ефективності використання виробничих ресурсів, фінансові результати від реалізації продукції та загальної господарської діяльності у 2023 році помітно погіршилися. Це, своєю чергою, призвело до зниження рівня рентабельності як продукції, так і активів підприємства.

4. Дослідження складу та структури основних засобів ПАТ «Одескабель» дозволив оцінити, наскільки раціонально сформовано виробничу базу підприємства, виявити зміни у напрямках інвестування в довгострокові активи. Аналіз показав, що первісна вартість основних засобів у 2023 порівняно з 2019

роком знижено на 2,65 %. Це свідчить про певне скорочення обсягу основних засобів, що може бути пов'язано з вибуттям застарілих або непридатних для експлуатації активів. При цьому залишкова вартість основних засобів знизилась на 13,26%, що свідчить про зменшення виробничого потенціалу. Така динаміка пов'язана: зі скороченням обсягів операційної діяльності, а також погіршенням економічного стану в країні, пов'язаним з військовою агресією РФ.

5. Структура основних засобів ПАТ «Одескабель» відповідає специфіці діяльності підприємств кабельної галузі. Однак слід констатувати наявність негативних структурних змін, які спостерігалися на підприємстві протягом аналізованого періоду. Це стосується активної частини основних засобів, а саме групи «Машини та обладнання», частка якої зменшилася з 49,81% у 2019 р. до 38,04% у 2023 р. Вказані зміни, в першу чергу, свідчать про зростання ступеню фізичного зносу зазначених активів. Звідси випливає висновок щодо доцільності активізації процесів інвестування коштів у технічне переоснащення обладнання.

6. Здійснений в роботі комплексний аналіз руху та сучасного стану основних засобів підприємства на основі низки кількісних показників дозволив оцінити гостроту проблеми оновлення основних засобів і, в першу чергу, їх активної частини. Так, ступінь зносу останньої протягом аналізованого періоду зріс з 88,56% у 2019 році до 91,84%. Це вимагає планування оновлення обладнання в середньостроковій перспективі.

7. Співвідношення в динаміці обсягів реалізованої продукції і середньорічної величини основних засобів забезпечило позитивну динаміку показника фондовіддачі. Так, рівень останньої протягом аналізованого періоду зріс на 0,31 грн., досягнув у звітному році 4,14 грн проти 3,83 грн. у 2019 р.

Незважаючи на скорочення вартості активної частини основних засобів, ПАТ «Одескабель» продемонструвало зростання продуктивності її

використання. Зростання фондівіддачі активної частини основних засобів (з 8,12 грн у 2019 році до 10,52 грн у 2023 році) та зниження фондоємності (з 0,12 грн. до 0,10 грн.) є позитивними результатами, які свідчать про більш раціональне використання виробничих потужностей.

8. Для оцінки ефективності використання основних засобів підприємства нами використаний показник фондорентабельності. Останній визначається як на основі прибутку від реалізації продукції, так і на основі чистого прибутку від господарської діяльності підприємства.

Рентабельність основних засобів за прибутком від реалізації продукції демонструвала позитивну динаміку до 2022 року, піднявшись з 11,66 % у 2019 до 26,24 % у 2022. Проте у 2023 році вона знизилась до 12,89 %. Загальний приріст склав 1,23 відсоткових пунктів або 10,55 %, що свідчить про певну стабільність ефективності використання фондів у основної діяльності підприємства.

На основі методів економіко-математичного моделювання виявлена негативна тенденція в динаміці зазначеного показника. Якщо ця тенденція збережеться в майбутньому, то вже у 2025 році рентабельність основних засобів за прибутком від реалізації продукції стане негативною.

Рентабельність основних засобів за чистим прибутком від господарської діяльності демонструє катастрофічне падіння: з 3,84% у 2019 році до -9,79% у 2023 році, тобто зниження на 13,63 відсоткових пунктів (темп зміни –354,63%).

9. За результатами дослідження нами визначені стратегічні напрямки і тактичні кроки, спрямовані на підвищення результативності використання основних засобів ПАТ «Одескабель». З метою реалізації останніх, нами спільно з фахівцями підприємства були розроблені конкретні заходи, які забезпечують підвищення продуктивності обладнання, збільшення обсягів виробництва продукції, скорочення втрат від браку та зниження енергоємності виробництва.

10. Проведений в 2-му розділі аналіз виявив високий знос машин та обладнання. Так, в 2023 році ступень останнього склав 91,84 %. Звідси одним із ключових напрямів підвищення ефективності використання основних засобів в ПАТ «Одескабель» є оновлення і модернізація обладнання. В першу чергу, необхідно здійснити зазначені процеси на лініях, які задіяні у виробництві силового кабелю, проводів та шнурів. Зазначена номенклатурна група забезпечила у 2023 році понад половину (52,65 %) вартості всього обсягу виробництва кабельної продукції підприємства. Це свідчить про ключову роль даного виду кабелю у формуванні доходів підприємства, а збільшення обсягів його виробництва здатне істотно покращити рівень використання основних засобів і фінансові результати підприємства в цілому.

11. Результати проведених розрахунків, представлені в табл. 3.3, свідчать про високу економічну ефективність заходу щодо оновлення і модернізації обладнання на лінії ЕР 500. Так, його впровадження дозволить збільшити обсяги виробництва силового кабелю, проводів та шнурів на 56 млн. 503 тис. грн., що у свою чергу, забезпечить зростання прибутку від реалізації продукції в ПАТ «Одескабель» на 5 млн. 081,2 тис. грн.

Зазначені позитивні зміни забезпечать підвищення фондівіддачі основних засобів підприємства на 0,11 грн. (1,99 %) та зростання рентабельності останніх (за показником прибутку від реалізації продукції) на 1,02 відсоткових пунктів (або на 3,26 %). Додаткові капітальні вкладення у розмірі 1 млн 720 тис. грн окупляться за 0,41 року, що суттєво менше від нормативного строку окупності.

Список використаних джерел:

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства: підручник. / І. М. Бойчик. К.: Кондор -Видавництво, 2016. 378 с.
2. Бурик А. Ф. Планування діяльності підприємства. Центр навчальної літератури, 2019. 260 с.
3. Грінченко Р. В. Аналіз компонент середовища функціонування підприємства// Науковий вісник МГУ. Серія: Економіка і менеджмент. Одеса. 2017. Випуск 27. Частина 2. С. 9–12
4. Грінченко Р. В. Теоретичний базис адаптації діяльності підприємств// Економічний простір. Дніпро: ПДАБА. 2017. №123. С. 144–154.
5. Дробишева О. О., Віташ Н. М. Оптимізація структури основних фондів та їх значення у досягненні підприємством своїх цілей. Науковий вісник Мукачівського державного університету, 2016. Серія Економіка. Випуск 2(6). С. 63–68.
6. Економіка підприємства: Навчальний посібник / О. М. Бандурка, Є. В. Ковальов, М. А. Садиков, О. С. Маковоз; за заг.ред. О. М. Бандурки. – Х.: ХНУВС. – 2017. – 192 с.
7. Єгупов Ю. А., Закар'ян Є. Ж. Особливості порівняльного аналізу конкурентоспроможності кабельної продукції. «Світ економічної науки. Випуск 11»: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування. – Тернопіль, 2019. С. 10–14.
8. Єгупов Ю. А., Литвинова В. А. Оцінка порівняльної ефективності шляхів підвищення конкурентоспроможності продукції // Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія /. Одеса: ПАЛЬМІРА, 2013. С. 141–159.
9. Економіка підприємства: [підручник] / за заг. ред. С. Ф. Покропивного. 3-

тє вид., без змін. К. : КНЕУ, 2006. 127 с.

10. Економіка підприємства: підручник / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха. Х. : ІНЖЕК, 2013. 660 с. 2.

11. Захарчук О. В. Сучасний стан та перспективи розвитку основних виробничих засобів сільського господарства. Економіка АПК. 2019. № 11. С. 49-54.

12. Капітал, основні та оборотні засоби підприємства: Навчальний посібник / [П. В. Круш, О. В. Клименко, В. І. Подвігіна, В. О. Гулевич]. [вид. 2-ге, доповнене і перероблене]. К.: Центр учбової літератури, 2008. 328 с.

13. Ковальчук Н. О., Побіжан Т. А. Аналіз стану основних засобів на підприємствах України. Молодий вчений. 2017. № 10 (50). С. 910-914.

14. Костюнік О. В., Наконечна А. А. Економічний зміст та класифікація основних засобів. Науковий вісник Херсонського державного 117 університету. Серія Економічні науки. 2016. Вип. 21. Частина 1. С. 177- 180.

15. Кулаковська Т. А., Духова О. М. Оцінка ефективності використання та відтворення основних фондів підприємств: методичний аспект. Причорноморські економічні студії . 2018. Випуск 25. С. 47-52.

16. Літвінов О. С. Проблеми визначення сутності економічної ефективності / О. С. Літвінов, А. Журенко // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. 2017. №6 (248).с. 67–81. URL: [http://n-visnik.oneu.edu.ua/files/archive/nv_6_\(248\)_2017.pdf](http://n-visnik.oneu.edu.ua/files/archive/nv_6_(248)_2017.pdf)

17. Маковеева О. Дослідження методів оцінки ефективності основних виробничих фондів на будівельному підприємстві / О. Маковеева, Г. Шуварська // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. 2014. № 11. С. 81–91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2014_11_11.

18. Макущенко С. Л., Саєнко О. Р. Особливості обліку основних засобів. Актуальні питання обліку та аналізу: теорія та практика : збірник статей молодих

вчених / [за ред. А.В. Череп]. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. С. 58-63/

19. Михайлов А. М. Основні засоби: визначення та класифікація. Вісник Сумського державного аграрного університету. 2001. Вип. 1(10). С. 156-159.

20. Мулик Т. О. Аналіз основних засобів підприємства: методичні та практичні аспекти. Інфраструктура ринку. Випуск 46. 2020. С. 113–122.

21. Неміш Ю. В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях. Аграрна економіка. 2012. Т. 5. № 3–4. С. 181–187.

22. Осипов В. І. Економіка підприємства: [Підручник]. Одеса : Маяк, 2005. 724 с.

23. Орленко О. М. Забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств на основі підвищення продуктивності праці /І. М. Танасюк, О. М. Орленко // Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств: Монографія// За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. Г. Янкового. Одеса, Атлант, 2017. 514с., С.199–215.

24. Орошан Т. А., Кухта К. О. Дослідження ефективності використання основних фондів. Агросвіт № 4, 2019. С. 51–55.

25. Офіційний сайт ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель». URL: <https://odeskabel.com/ua/>.

26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92 [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

27. Поповиченко І. В., Спірідонова К. О., Загустіна А. Основні напрями підвищення ефективності використання основних фондів в сучасних умовах господарювання. Економічний простір. №145, 2019. С. 149–159.

28. Проскурович О., Завгородня Т., Горбатюк К. Діагностування ефективності використання основних фондів засобами економетричного моделювання.

Scientific journal «MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS». <https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a1e81b36-ef90-49d9-92e0-659ff0077e61/content>.

29. Савицька О. М. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень. Ефективна економіка. 2019. №6. С.1–12.

30. Семенова В. Г. Напрямки ефективного розвитку підприємств кабельної промисловості / В. Г. Семенова // Технолог. аудит и резервы пр-ва. 2015. № 2/6 (22). С. 54–57.

31. Селіванова Н. М., Ткаченко Ю. В., Попко Я. О. Особливості методики проведення аналізу основних засобів підприємства. Проблеми ринку та розвитку регіонів України в ХХІ ст. : матеріали VII Міжнарод. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Одеса, 05–09 груд. 2016 р. Одеса, 2016. С. 98–102.

32. Сідун В. А. Економіка підприємства : Навчальний посібник / В. А. Сідун, Ю. В. Пономарьова вид. 2-ге , перероб. та доп. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 356 с.

33. Старовойт В. Ю. Теоретичні засади визначення понять «основні засоби» та «основні фонди». Економіка та держава, № 6. 2008. С. 68-69.

34. Стельмах Х. П. Кузьмін О. Є. Економічна ефективність використання основних засобів підприємств. Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20.9. С. 242–243.

35. Тарасенко Н. Ф. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. Львів: ЛБІ НБУ, 2000. 485с

36. Третяк О. Д. Оцінка фінансового стану акціонерних товариств / О. Д. Третяк // Фінанси України. – 2000. № 2. С. 98–103.

37. Чорна І. О. Ефективність використання виробничих фондів та розробка пропозицій щодо її поліпшення. Держава та регіони. Серія: Економіка та

підприємництво. 2009. № 2. С. 212 – 216.

38. Шевчук Ю. І., Пирогов Д. Л. Підвищення ефективності використання основних виробничих фондів промислового підприємства. Ефективна економіка № 5, 2011.

39. Яшан Ю. В. Напрямки підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2012. Вип. 22(2). С. 402–407.